

BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ

EUROSISTEM

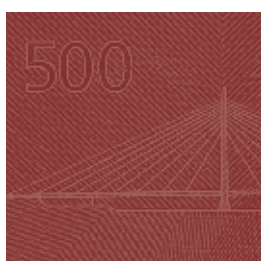
RAPORT DE CONVERGENȚĂ IUNIE 2013

BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ

EUROSISTEM

RAPORT DE CONVERGENȚĂ IUNIE 2013

În anul 2013,
toate publicațiile
BCE prezintă un
motiv preluat de pe
bancnota de 5 EUR.

© Banca Centrală Europeană, 2013

Adresa

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt pe Main
Germania

Adresa poștală

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Germany

Telefon

+49 69 1344 0

Website

<http://www.ecb.europa.eu>

Fax

+49 69 1344 6000

Toate drepturile rezervate. Reproducerea informațiilor în scopuri educative și necomerciale este permisă numai cu indicarea sursei.

Data-limită pentru transmiterea datelor statistice cuprinse în prezenta ediție a fost 16 mai 2013.

Traducerea Raportului de convergență 2013 al BCE în limba română cuprinde următoarele capitole: „Introducere”, „Cadrul de analiză” și „Sinteză: Letonia”. Pentru informații suplimentare, consultați versiunea completă în limba engleză, disponibilă pe website-ul BCE (<http://www.ecb.europa.eu>).

ISSN 1830-611X (epub)

ISSN 1830-611X (online)

EU catalogue number QB-AD-13-001-RO-E (epub)

EU catalogue number QB-AD-13-001-RO-N (online)

CUPRINS

1 INTRODUCERE	5
2 CADRUL DE ANALIZĂ	
2.1 CONVERGENȚA ECONOMICĂ	7
2.2 COMPATIBILITATEA LEGISLAȚIEI NAȚIONALE CU TRATATELE	21
3 SINTEZĂ: LETONIA	47

ABREVIERI

ȚĂRI

BE	Belgia	LU	Luxemburg
BG	Bulgaria	HU	Ungaria
CZ	Republica Cehă	MT	Malta
DK	Danemarca	NL	Țările de Jos
DE	Germania	AT	Austria
EE	Estonia	PL	Polonia
IE	Irlanda	PT	Portugalia
GR	Grecia	RO	România
ES	Spania	SI	Slovenia
FR	Franța	SK	Slovacia
IT	Italia	FI	Finlanda
CY	Cipru	SE	Suedia
LV	Letonia	UK	Regatul Unit
LT	Lituania	JP	Japonia
		US	Statele Unite ale Americii

ALTELE

BCE	Banca Centrală Europeană
BCN	bancă centrală națională
FMI	Fondul Monetar Internațional
IAPC	indicele armonizat al prețurilor de consum
IME	Institutul Monetar European
IPC	indicele prețurilor de consum
MCS	mecanismul cursului de schimb
MES	Mecanismul european de stabilitate
PDM	procedura privind dezechilibrele macroeconomice
PIB	produsul intern brut
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
UE	Uniunea Europeană
UEM	Uniunea Economică și Monetară

În conformitate cu practica instituită la nivelul UE, statele membre sunt enumerate în această publicație în ordinea alfabetică a denumirilor în limbile țărilor respective.

1 INTRODUCERE

De la momentul introducerii monedei euro în 11 state membre ale UE la data de 1 ianuarie 1999, încă șase țări au aderat la zona euro, cel mai recent caz fiind Estonia, la 1 ianuarie 2011. Aceasta presupune că 10 state membre nu sunt participante cu drepturi depline la UEM, adică nu au adoptat încă euro. Două dintre aceste state, și anume Danemarca și Regatul Unit, au notificat că nu vor participa la etapa a treia a UEM.

Acest Raport de convergență a fost întocmit ca urmare a solicitării de efectuare a unei analize la nivel de țară, transmisă de Letonia la data de 5 martie 2013. În elaborarea acestui raport, BCE respectă cerințele articolului 140 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (denumit în continuare „Tratatul”)¹ de a raporta Consiliului Uniunii Europene (Consiliul UE), la solicitarea unui stat membru al UE care face obiectul unei derogări, cu privire la „progresele efectuate de statele membre care fac obiectul unei derogări în îndeplinirea obligațiilor care le revin pentru realizarea uniunii economice și monetare”. Același mandat a fost încredințat și Comisiei Europene, care a elaborat, de asemenea, un raport. Cele două rapoarte sunt transmise în paralel Consiliului UE.

În acest raport, BCE utilizează cadrul aplicat în edițiile anterioare ale Raportului de convergență. BCE evaluează, în cazul Letoniei, gradul de realizare a unei convergențe economice sustenabile, de compatibilitate a legislației naționale cu dispozițiile Tratatului și cu prevederile Statutului Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene (denumit în continuare „Statutul”) și de îndeplinire a obligațiilor statutare de către Latvijas Banka de a deveni parte integrantă din Eurosistem. Prezentul raport nu analizează nici alte state membre cu derogare (Bulgaria, Lituania, Polonia, Republica Cehă, România, Suedia și Ungaria), nici statele membre cu statut special și care nu au adoptată încă moneda unică (Danemarca și Regatul Unit).

Evaluarea procesului de convergență economică depinde într-o mare măsură de calitatea și integritatea datelor statistice care stau la baza acestei evaluări. Compilarea și raportarea statisticilor, în special ale celor privind finanțele publice, nu trebuie să țină seama de considerente sau ingerințe politice. S-a recomandat statelor membre ale UE să trateze calitatea și integritatea datelor statistice raportate drept prioritare, să se asigure că, în momentul compilării acestor date, există un sistem adecvat de verificare și coroborare,

---

¹ A se vedea, de asemenea, distincția între „Tratat” și „Tratate” din Glosar.

precum și să aplice standarde minime în domeniul statisticii. Aceste standarde prezintă o importanță deosebită, consolidând independența, integritatea și responsabilitatea institutelor naționale de statistică și contribuind la sporirea încrederii în calitatea statisticilor privind finanțele publice (a se vedea Secțiunea 4.5).

Acest raport este structurat după cum urmează. Capitolul 2 prezintă cadrul utilizat pentru evaluarea gradului de convergență economică și juridică. Capitolul 3 prezintă sinteza unei țări (Letonia), care conține principalele concluzii ale analizei convergenței economice și juridice. Capitolul 4 tratează mai detaliat stadiul convergenței economice în Letonia și prezintă o analiză de ansamblu a indicatorilor de convergență și a metodologiei statistice utilizate pentru compilarea acestora. La final, Capitolul 5 analizează compatibilitatea legislației naționale a Letoniei, inclusiv a statutului băncii centrale naționale a acesteia, cu articolele 130 și 131 din Tratat și cu Statutul.

2 CADRUL DE ANALIZĂ

2.1 CONVERGENȚA ECONOMICĂ

Pentru evaluarea stadiului de convergență economică în statele membre ale UE care intenționează să adopte moneda euro, BCE utilizează un cadru comun de analiză, aplicat într-o manieră consecventă în toate edițiile Raportului de convergență. La baza cadrului comun se află, în primul rând, prevederile Tratatului și modul de aplicare a acestora de către BCE cu privire la evoluția prețurilor, a soldurilor bugetare și a indicatorilor de îndatorare, precum și la cea a cursurilor de schimb și a ratelor dobânzilor pe termen lung, alături de alți factori relevanți pentru integrarea și convergența economică. În al doilea rând, cadrul se bazează și pe o serie de indicatori economici retrospectivi și anticipativi, considerați utili pentru analiza aprofundată a sustenabilității procesului de convergență. Este important să se aibă în vedere toți acești factori pentru evaluarea statului membru în cauză, astfel încât să se asigure desfășurarea fără obstacole majore a procesului de integrare a acestuia în zona euro. Casetele 1-5 prezintă pe scurt dispozițiile juridice relevante, precum și o serie de detalii metodologice care ilustrează modul de aplicare a acestor dispoziții de către BCE.

Raportul este fundamentat pe principiile formulate în rapoartele precedente ale BCE (și, anterior, în cele publicate de IME), în vederea asigurării continuității și a tratamentului egal. Mai precis, BCE utilizează o serie de principii directe pentru aplicarea criteriilor de convergență. În primul rând, fiecare criteriu este interpretat și aplicat cu strictețe. Conform acestui principiu, obiectivul principal al criteriilor constă în garantarea faptului că numai statele membre în care condițiile economice sunt favorabile menținerii stabilității prețurilor și unității zonei euro pot face parte din aceasta. În al doilea rând, criteriile de convergență alcătuiesc un ansamblu coerent și integrat și, prin urmare, trebuie întrunite cumulativ; Tratatul nu sugerează stabilirea unei ierarhii a criteriilor, acestea deținând poziții egale ca importanță. În al treilea rând, criteriile de convergență trebuie îndeplinite pe baza datelor efective. În al patrulea rând, modalitatea de aplicare a criteriilor de convergență trebuie să fie consecventă, transparentă și simplă. Totodată, din perspectiva alinierii la criteriile de convergență, sustenabilitatea reprezintă un factor esențial, întrucât procesul de convergență trebuie realizat într-o manieră durabilă, și nu doar la un moment dat în timp. Primul deceniu de existență a UEM a evidențiat faptul că

fundamentele fragile, orientarea excesiv de relaxată a politicilor macroeconomice la nivel național și așteptările prea optimiste în legătură cu convergența veniturilor reale implică o serie de riscuri nu numai pentru economiile în cauză, ci și pentru funcționarea fără sincope a zonei euro în ansamblu. În ultimii 10 ani, s-au acumulat dezechilibre macroeconomice majore și persistente – spre exemplu, sub forma unor pierderi semnificative de competitivitate sau a acumulării de datorii și a bulelor pe piața imobiliară – în numeroase state membre ale UE, inclusiv în țări din zona euro, fiind unul dintre principalii determinanți ai actualei crize economice și financiare. Acumularea dezechilibrelor din perioada anterioară demonstrează că simpla îndeplinire temporară a criteriilor numerice de convergență nu constituie o garanție în sine pentru succesul statului respectiv ca membru al zonei euro. Dimpotrivă, țările care aderă la zona euro trebuie să facă dovada caracterului sustenabil al procesului de convergență și să își demonstreze capacitatea de a respecta în orice moment angajamentele pe care le implică adoptarea monedei unice, atât în interes național, cât și în interesul zonei euro în ansamblu. Din acest motiv, analizele de țară acordă o atenție deosebită aspectelor legate de caracterul sustenabil al convergenței.

În acest sens, evoluțiile economice din țările respective sunt analizate retrospectiv, fiind luat în considerare, în principiu, ultimul deceniu. Acest tip de analiză permite stabilirea mai corectă a gradului în care realizările actuale sunt determinate de ajustări structurale reale, ceea ce ar trebui să conducă la o evaluare mai exactă a caracterului sustenabil al convergenței economice.

De asemenea, în măsura în care se impune, se adoptă o abordare anticipativă. În acest context, o atenție deosebită este acordată faptului că sustenabilitatea evoluțiilor economice favorabile este strâns condiționată de aplicarea unor măsuri de politică adecvate și durabile, ca răspuns la problemele prezente și viitoare. Un rol esențial pentru sprijinirea creșterii sustenabile a activității economice pe termen mediu și lung este, de asemenea, atribuit existenței unei guvernante robuste și a unor instituții solide. În ansamblu, este evidențiat faptul că asigurarea unei convergențe economice sustenabile depinde de soliditatea poziției de pornire a țării respective, de existența unor instituții solide și de caracterul oportun al politicilor implementate în urma adoptării euro.

Data-limită pentru transmiterea datelor statistice incluse în actuala ediție a Raportului de convergență a fost 16 mai 2013. Datele statistice utilizate în aplicarea criteriilor de convergență au fost furnizate de Comisia Europeană (a se vedea Secțiunea 4.5, precum și

tabelele și graficele), în colaborare cu BCE în cazul cursurilor de schimb și al ratelor dobânzilor pe termen lung. Datele referitoare la evoluția prețurilor și a ratelor dobânzilor pe termen lung utilizate pentru evaluarea convergenței sunt prezentate până în luna aprilie 2013, cea mai recentă perioadă pentru care sunt disponibile date privind IAPC. Perioada de referință din acest raport pentru datele lunare referitoare la cursurile de schimb se încheie cu luna aprilie 2013, în timp ce datele istorice privind pozițiile fiscale acoperă intervalul până în anul 2012. De asemenea, sunt luate în considerare prognoze provenite din diverse surse, precum și cel mai recent program de convergență al statului membru analizat și alte informații considerate relevante pentru realizarea unei analize anticipative a caracterului sustenabil al procesului de convergență. Prognoza de primăvară a Comisiei Europene din acest an și raportul privind mecanismul de alertă pentru anul 2013, luate în considerare în acest raport, au fost publicate la data de 3 mai 2013 și, respectiv, 28 noiembrie 2012. Raportul a fost aprobat de Consiliul general al BCE la data de 3 iunie 2013.

În ceea ce privește evoluția prețurilor, în Caseta 1 sunt prezentate dispozițiile juridice relevante și modul de aplicare a acestora de către BCE.

Caseta 1

EVOLUȚIA PREȚURILOR

1 Dispozițiile Tratatului

Articolul 140 alineatul (1) prima liniuță din Tratat prevede că Raportul de convergență trebuie să examineze dacă a fost realizat un grad înalt de convergență durabilă, analizând în ce măsură fiecare stat membru a îndeplinit următorul criteriu:

„realizarea unui grad înalt de stabilitate a prețurilor; acesta rezultă dintr-o rată a inflației apropiată de rata a cel mult trei state membre care au cele mai bune rezultate în materie de stabilitate a prețurilor”.

Articolul 1 din Protocolul (nr. 13) privind criteriile de convergență enunțate la articolul 140 din Tratat prevede:

„Criteriul stabilității prețurilor, menționat la articolul 140 alineatul (1) prima liniuță din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene înseamnă că un stat membru are o stabilitate durabilă a prețurilor și o rată medie a inflației, în cursul unei perioade de un an înaintea examinării, care nu poate depăși cu mai mult de 1,5 puncte procentuale rata inflației a cel mult trei state membre care au înregistrat cele mai bune rezultate în domeniul stabilității prețurilor. Inflația se calculează cu ajutorul indicelui prețurilor de consum pe o bază comparabilă, ținând seama de diferențele dintre definițiile naționale”.

2 Aplicarea dispozițiilor Tratatului

În cadrul acestui raport, BCE aplică dispozițiile Tratatului după cum urmează:

În primul rând, referitor la „o rată medie a inflației, în cursul unei perioade de un an înaintea examinării”, rata inflației este determinată pe baza variației înregistrate de cea mai recentă medie anuală disponibilă a IAPC față de media anuală anterioară. Astfel, cu privire la rata inflației, perioada de referință luată în considerare în acest raport este mai 2012-aprilie 2013.

În al doilea rând, sintagma „cel mult trei state membre care au înregistrat cele mai bune rezultate în domeniul stabilității prețurilor”, utilizată pentru definirea valorii de referință, a fost aplicată prin calcularea mediei aritmetice neponderate a celor mai coborâte trei rate ale inflației înregistrate de statele membre ale UE, respectiv Suedia (0,8%), Letonia (1,3%) și Irlanda (1,6%). Prin urmare, rata medie este de 1,2%, iar valoarea de referință obținută prin adăugarea a 1,5 puncte procentuale este de 2,7%.

Calculul valorii de referință nu include rata inflației din Grecia. Pe baza evoluției prețurilor din perioada de referință, rata medie anuală a inflației din această țară s-a situat la 0,4% în luna aprilie 2013. Grecia a fost exceptată de la calculul valorii de referință din două considerente principale: (i) rata inflației a fost semnificativ inferioară nivelurilor corespunzătoare celorlalte state membre în perioada de referință; și (ii) evoluția prețurilor a fost influențată de factori excepționali, respectiv recesiunea profundă cu care se confruntă economia elenă în ultimii ani și care a generat un nivel neobișnuit al deficitului de cerere, de natură a inhiba rata inflației.

Conceptul de „excepție” a fost deja utilizat în Rapoartele de convergență anterioare ale BCE (de exemplu, în 2010 și 2012), precum și în Rapoartele de convergență ale IME. În concordanță cu aceste rapoarte, un stat membru este considerat a fi o excepție dacă sunt îndeplinite următoarele două condiții: (i) rata medie anuală a inflației consemnată de respectivul stat membru este semnificativ inferioară ratelor inflației comparabile din alte state membre; (ii) evoluția prețurilor a fost influențată considerabil de factori excepționali. Abordarea utilizată pentru identificarea excepțiilor nu este una mecanică, ci urmărește asigurarea unui tratament corespunzător pentru posibile distorsiuni semnificative în evoluția inflației din fiecare țară.

Inflația se determină pe baza IAPC, care a fost elaborat cu scopul evaluării, în condiții de comparabilitate, a convergenței din punct de vedere al stabilității prețurilor (a se vedea Secțiunea 4.5). Rata medie a inflației din zona euro este prezentată cu scop informativ în secțiunea statistică a acestui raport.

Pentru a permite o examinare mai amănunțită a sustenabilității evoluției prețurilor din țara care face obiectul acestui raport, rata medie a inflației IAPC la nivelul perioadei de referință de 12 luni (mai 2012-aprilie 2013) este analizată din perspectiva performanțelor economice ale statului membru respectiv în ceea ce privește stabilitatea prețurilor pe parcursul ultimului deceniu. În acest sens, se acordă atenție atât orientării politicii monetare, în special pentru a se stabili dacă obiectivul prioritar al autorităților monetare a fost acela de realizare și menținere a stabilității prețurilor, cât și contribuției altor domenii

ale politicii economice la îndeplinirea acestui obiectiv. Totodată, sunt luate în considerare implicațiile mediului macroeconomic în ceea ce privește realizarea stabilității prețurilor. Evoluția prețurilor este analizată pe baza cererii și ofertei, ținând seama, *inter alia*, de factorii care influențează costul unitar cu forța de muncă și prețurile de import. Sunt luate în considerare și tendințele înregistrate de alți indici de preț relevanți (precum IAPC, exclusiv alimente neprocesate și produse energetice, IAPC cu impozite constante, IPC național, deflatorul consumului privat, deflatorul PIB și prețurile de producție). Dintr-o perspectivă anticipativă, este prezentată o analiză a evoluției posibile a inflației în următorii ani, care cuprinde prognozele principalelor organizații internaționale și ale participanților pe piață. De asemenea, sunt evidențiate și aspectele instituționale și structurale relevante pentru menținerea unui mediu favorabil stabilității prețurilor în urma adoptării euro.

În ceea ce privește evoluțiile fiscale, în Casetă 2 sunt prezentate dispozițiile juridice relevante și modul de aplicare a acestora de către BCE, alături de aspectele procedurale.

Casetă 2

EVOLUȚII FISCALE

1 Dispozițiile Tratatului și alte dispoziții juridice

Articolul 140 alineatul (1) a doua liniuță din Tratat prevede că Raportul de convergență trebuie să examineze dacă a fost realizat un grad înalt de convergență durabilă, analizând în ce măsură fiecare stat membru a îndeplinit următorul criteriu:

„caracterul solid al finanțelor publice; acesta rezultă dintr-o situație bugetară care nu cunoaște deficit public excesiv în înțelesul articolului 126 alineatul (6)”.

Articolul 2 din Protocolul (nr. 13) privind criteriile de convergență enunțate la articolul 140 din Tratat prevede:

„criteriul situației finanțelor publice, menționat la articolul 140 alineatul (1) a doua liniuță din Tratatul menționat înseamnă că, în momentul examinării, un stat membru nu face obiectul unei decizii a Consiliului menționată la articolul 126 alineatul (6) din Tratatul menționat, privind existența unui deficit excesiv în statul membru respectiv”.

Articolul 126 descrie procedura de deficit excesiv. În temeiul articolului 126 alineatele (2) și (3), Comisia Europeană elaborează un raport atunci când un stat membru nu îndeplinește cerințele de disciplină fiscală, în special în cazul în care:

- (a) raportul dintre deficitul public planificat sau real și produsul intern brut depășește o valoare de referință (de 3% din PIB, conform Protocolului privind procedura aplicabilă deficitelor excesive), cu excepția cazului în care:

- raportul s-a diminuat în mod semnificativ și constant și a atins un nivel apropiat de valoarea de referință sau
  - depășirea valorii de referință este excepțională și temporară și respectivul raport se menține aproape de valoarea de referință;
- (b) raportul dintre datoria publică și produsul intern brut depășește o valoare de referință (de 60% din PIB, conform Protocolului privind procedura aplicabilă deficitelor excesive), cu excepția cazului în care acest raport se diminuează suficient și se apropie de valoarea de referință într-un ritm satisfăcător.

Totodată, raportul Comisiei trebuie să analizeze dacă deficitul public depășește cheltuielile publice de investiții, precum și toți ceilalți factori relevanți, inclusiv situația economică și bugetară pe termen mediu a statului membru analizat. De asemenea, Comisia poate întocmi un raport și în cazul în care, în pofida îndeplinirii criteriilor, consideră că există riscul înregistrării unui deficit excesiv de către un stat membru. Comitetul economic și financiar emite un aviz cu privire la raportul Comisiei. În temeiul articolului 126 alineatul (6), Consiliul UE, pe baza unei recomandări din partea Comisiei, luând în considerare eventualele observații ale statului membru respectiv și în urma realizării unei evaluări generale, hotărăște, cu majoritate calificată și excluzând statul membru respectiv, dacă există un deficit excesiv în statul membru în cauză.

Dispozițiile articolului 126 din Tratat sunt clarificate suplimentar prin Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului, astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (UE) nr. 1177/2011 al Consiliului¹, care, printre altele:

- confirmă plasarea pe poziții egale a criteriului datoriei și a criteriului deficitului, ca urmare a punerii în aplicare a primului, după derularea unei perioade de tranziție de trei ani. Articolul 2 alineatul (1a) din Regulament prevede că, atunci când ponderea datoriei publice în PIB depășește valoarea de referință, se consideră că aceasta scade suficient și se apropie de valoarea de referință într-un ritm satisfăcător, în cazul în care diferența față de valoarea de referință a scăzut în cei trei ani precedenți într-un ritm mediu de o douăzecime pe an ca valoare de referință, pe baza evoluțiilor înregistrate în ultimii trei ani pentru care sunt disponibile date. Cerința privind criteriul datoriei se consideră a fi îndeplinită și dacă previziunile bugetare prezentate de Comisie indică faptul că reducerea necesară a diferenței va avea loc în decursul unei perioade de trei ani. La aplicarea acestei valori de referință pentru reducerea ponderii datoriei, se ține seama de influența ciclului economic asupra ritmului de reducere a datoriei;
- prezintă în detaliu factorii relevanți care trebuie luați în considerare de către Comisie la elaborarea raportului prevăzut la articolul 126 alineatul (3) din Tratat. Un aspect foarte important este precizarea unei serii de factori considerați relevanți pentru evaluarea evoluțiilor înregistrate de poziția economică, bugetară și a datoriei publice pe termen mediu [a se vedea articolul 2 alineatul (3) din Regulament și, mai jos, detalii asupra analizei BCE care decurge din aplicarea acestora].

¹ Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv (JO L 209, 2.8.1997, p. 6), astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (UE) nr. 1177/2011 al Consiliului din 8 noiembrie 2011 (JO L 306, 23.11.2011, p. 33). Versiunea consolidată a fost publicată la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1997R1467:20111213:RO:PDF>

De asemenea, la data de 2 martie 2012, 25 de state membre ale UE (respectiv toate țările membre, cu excepția Regatului Unit și a Republicii Cehe) au semnat Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare², care are la bază prevederile Pactului consolidat de stabilitate și creștere și care a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2013. Titlul III (Pactul bugetar) prevede, *inter alia*, o regulă bugetară cu putere obligatorie, care are drept scop asigurarea unei poziții echilibrate sau în excedent a bugetului public general. Această regulă se consideră respectată dacă soldul structural anual respectă obiectivul pe termen mediu specific țării respective, cu o limită inferioară a deficitului structural de 0,5% din PIB. În cazul în care ponderea datoriei publice în PIB se situează semnificativ sub nivelul de 60% și riscurile în ceea ce privește sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice sunt scăzute, limita inferioară a obiectivului pe termen mediu poate atinge un deficit structural de cel mult 1% din PIB. Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare include și regula valorii de referință privind reducerea datoriei, menționată în Regulamentul (UE) nr. 1177/2011 al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1467/97 al Consiliului³, ridicând astfel această regulă la nivelul de legislație primară aplicabilă statelor membre semnatare. Acestea au obligația de a introduce în constituțiile naționale (sau în legislația echivalentă de rang superior legii anuale privind bugetul) regulile bugetare stipulate, împreună cu un mecanism automat de corecție care să vizeze devierile de la obiectivul bugetar.

Considerentul 7 al Tratatului de instituire a Mecanismului european de stabilitate (denumit în continuare „Tratatul privind MES”) prevede că orice stat membru al UE care aderă la zona euro va deveni și membru al MES cu drepturi și obligații depline. Articolul 44 prezintă procedura de depunere a candidaturilor și de aderare la MES⁴.

2 Aplicarea dispozițiilor Tratatului

În scopul analizării convergenței, BCE își exprimă opinia cu privire la evoluțiile fiscale. În ceea ce privește sustenabilitatea, BCE analizează principalii indicatori ai evoluțiilor fiscale din perioada 2003-2012, perspectivele și provocările legate de finanțele publice și se concentrează asupra conexiunilor dintre evoluția deficitului și cea a datoriei. BCE își aprofundează analiza cu privire la eficacitatea cadrelor bugetare naționale, menționate la articolul 2 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului, astfel

² Tratatul este aplicabil și în cazul statelor membre ale UE care fac obiectul unei derogări care l-au ratificat, cu începere de la data la care decizia de abrogare a derogării respective produce efecte sau la o dată anterioară, în cazul în care statul membru în cauză își declară intenția de a-și asuma, începând cu data anterioară respectivă, obligații în temeiul tuturor dispozițiilor Tratatului privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare sau al unora dintre acestea.

³ Regulamentul (UE) nr. 1177/2011 al Consiliului din 8 noiembrie 2011 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1467/97 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii deficitului excesiv (JO L 306, 23.11.2011, p. 33).

⁴ În Avizul CON/2012/73, BCE a subliniat că articolul 44 din Tratatul privind MES prevede că „și alte state membre ale UE își pot depune candidatura în vederea aderării la MES. Sintagma « alte state membre ale UE » se referă la țările care nu adoptaseră moneda euro la data semnării Tratatului privind MES. Statul membru în cauză își va depune candidatura pentru aderarea la MES după adoptarea de către Consiliul UE a deciziei de abrogare a derogării de care beneficiază în privința adoptării euro, în conformitate cu articolul 140 alineatul (2) din Tratat. De asemenea, articolul 44 din Tratatul privind MES menționează că, ulterior aprobării candidaturii de către Consiliul guvernatorilor al MES, noul membru al MES aderă la mecanism în momentul depunerii la depozitar a instrumentelor de aderare”. Avizele BCE sunt disponibile pe website-ul BCE, la adresa www.ecb.europa.eu.

cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (UE) nr. 1177/2011 al Consiliului și în Directiva 2011/85/UE a Consiliului⁵. De asemenea, prezentul raport furnizează o evaluare provizorie a progreselor înregistrate în vederea îndeplinirii obiectivului bugetar, în conformitate cu regula valorii de referință a cheltuielilor, prevăzută la articolul 9 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului, astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (UE) nr. 1175/2011 al Parlamentului European și al Consiliului⁶. Această regulă are drept scop asigurarea unei finanțări corespunzătoare în caz de creștere a cheltuielilor. Regula prevede, *inter alia*, ca statele membre ale UE care nu și-au atins încă obiectivul bugetar pe termen mediu să asigure menținerea ratei anuale de creștere a cheltuielilor primare relevante sub valoarea de referință pe termen mediu a ratei de creștere a PIB potențial, cu excepția cazului în care cheltuielile în exces sunt acoperite prin măsuri discreționare privind veniturile.

Referitor la articolul 126, BCE, spre deosebire de Comisie, nu are un rol oficial în procedura de deficit excesiv. Raportul BCE specifică numai dacă țara respectivă face obiectul unei proceduri de deficit excesiv.

Referitor la prevederea Tratatului conform căreia ponderea datoriei publice în PIB care depășește 60% trebuie „să se diminueze suficient și să se apropie de valoarea de referință într-un ritm satisfăcător”, BCE examinează tendințele precedente și viitoare ale acestei ponderi. Pentru statele membre ale UE în care ponderea datoriei depășește valoarea de referință, BCE furnizează, în scop ilustrativ, o analiză asupra sustenabilității datoriilor, inclusiv cu privire la valoarea de referință pentru reducerea ponderii datoriei menționată, în conformitate cu articolul 2 alineatul (1a) din Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului, astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (UE) nr. 1177/2011 al Consiliului.

Analiza evoluțiilor fiscale are la bază datele extrase din conturile naționale, în conformitate cu Sistemul European de Conturi 1995 (a se vedea Secțiunea 4.5). Majoritatea datelor prezentate în acest raport au fost furnizate de Comisie în luna aprilie 2013 și cuprind situațiile finanțelor publice din perioada 2003-2012 și proiecțiile Comisiei pentru anul 2013.

În ceea ce privește caracterul sustenabil al finanțelor publice, rezultatele înregistrate în anul de referință 2012 sunt evaluate ținând seama de evoluțiile consemnate de statul analizat pe parcursul ultimului deceniu. În primul rând, este examinată evoluția ponderii deficitului bugetar în PIB. Trebuie menționat că variația ponderii anuale în PIB a deficitului unei țări este, de regulă, influențată de mai mulți factori. În general, se face distincția între „efecte ciclice”, pe de o parte, care reflectă reacția deficitelor la variațiile ciclului economic, și „efecte nonciclice”, pe de altă parte, care indică îndeosebi ajustările

⁵ Directiva 2011/85/UE a Consiliului din 8 noiembrie 2011 privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre (JO L 306, 23.11.2011, p. 41).

⁶ Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice (JO L 209, 2.8.1997, p. 1), astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (UE) nr. 1175/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 (JO L 306, 23.11.2011, p. 12). Versiunea consolidată a fost publicată la adresa:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1997R1466:20111213:RO:PDF>

structurale sau permanente ale politicilor fiscale. Totuși, nu se poate afirma că efectele nonciclice evaluate în acest raport reflectă în totalitate o ajustare structurală a pozițiilor fiscale, deoarece acestea includ efectele temporare ale măsurilor de politică economică și ale unor factori specifici asupra soldului bugetar. Evaluarea modificărilor pozițiilor bugetare structurale intervenite pe parcursul crizei este deosebit de dificilă, având în vedere incertitudinile cu privire la nivelul și ritmul de creștere ale PIB potențial. În ceea ce privește alți indicatori fiscali, tendințele anterioare ale cheltuielilor și veniturilor publice sunt, de asemenea, analizate mai detaliat.

În continuare este examinată evoluția ponderii datoriei publice în PIB în cursul perioadei analizate, precum și a factorilor determinanți ai acesteia, respectiv diferența dintre creșterea PIB nominal și ratele dobânzilor, soldul primar și ajustarea datorie-deficit. O asemenea abordare poate oferi informații suplimentare privind măsura în care mediul macroeconomic, îndeosebi combinația dintre creșterea economică și ratele dobânzilor, a influențat dinamica datoriei. De asemenea, această abordare poate furniza mai multe informații referitoare la contribuția eforturilor de consolidare fiscală, care se reflectă în soldul primar, și la rolul deținut de factorii specifici în ajustarea datorie-deficit. Totodată, este analizată structura datoriei publice, o atenție deosebită fiind acordată nivelului și evoluției ponderii datoriei pe termen scurt și a celei în valută. Comparându-se aceste valori cu ponderea actuală a datoriei în PIB, se poate evidenția sensibilitatea soldurilor fiscale la variația cursurilor de schimb și a ratelor dobânzilor.

Din perspectivă anticipativă, analiza este fundamentată pe programele bugetare naționale și proiecțiile recente ale Comisiei Europene pentru anul 2013, luându-se în considerare strategia fiscală pe termen mediu cuprinsă în programul de convergență. Această analiză include o evaluare a capacității de îndeplinire a obiectivului bugetar pe termen mediu al țării respective, după cum prevede Pactul de stabilitate și creștere, precum și a perspectivelor cu privire la evoluția ponderii datoriei publice în PIB în condițiile politicilor fiscale actuale. Totodată, sunt evidențiate provocările pe termen lung la adresa sustenabilității pozițiilor bugetare și domeniile în care se impun măsuri de consolidare, îndeosebi cele referitoare la sistemele publice de pensii de tip „pay as you go” în raport cu evoluțiile demografice și datoriile contingente asumate de autoritățile publice, în special în timpul crizei financiare și economice.

În conformitate cu practicile anterioare, sfera de cuprindere a analizei prezentate anterior include și majoritatea factorilor relevanți identificați în articolul 2 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului, astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (UE) nr. 1177/2011 al Consiliului, după cum se menționează în Caseta 2.

În ceea ce privește evoluția cursului de schimb, în Caseta 3 sunt prezentate dispozițiile juridice relevante și modul de aplicare a acestora de către BCE.

Caseta 3

EVOLUȚIA CURSULUI DE SCHIMB

1 Dispozițiile Tratatului

Articolul 140 alineatul (1) a treia liniuță din Tratat prevede că Raportul de convergență trebuie să examineze dacă a fost realizat un grad înalt de convergență durabilă, analizând în ce măsură fiecare stat membru a îndeplinit următorul criteriu:

„respectarea limitelor normale de fluctuație prevăzute de mecanismul cursului de schimb din Sistemul Monetar European, timp de cel puțin doi ani, fără devalorizarea monedei naționale în raport cu moneda euro”.

Articolul 3 din Protocolul (nr. 13) privind criteriile de convergență enunțate la articolul 140 din Tratat prevede:

„Criteriul de participare la mecanismul cursului de schimb al Sistemului Monetar European, menționat la articolul 140 alineatul (1) a treia liniuță din tratatul menționat, înseamnă că un stat membru a respectat marjele normale de fluctuație prevăzute de mecanismul cursului de schimb al Sistemului Monetar European, fără să cunoască tensiuni grave cel puțin pe parcursul ultimilor doi ani dinaintea examinării. În special, statul membru nu a devalorizat din proprie inițiativă cursul de schimb central bilateral al monedei sale în raport cu euro pentru aceeași perioadă.”

2 Aplicarea dispozițiilor Tratatului

Referitor la stabilitatea cursului de schimb, BCE verifică dacă țara respectivă a participat la Mecanismul Cursului de Schimb II (MCS II) (care a înlocuit MCS începând cu luna ianuarie 1999) timp de cel puțin doi ani înainte de examinarea convergenței fără să cunoască tensiuni grave, în special fără o devalorizare în raport cu euro. În cazul unor perioade mai scurte de participare la mecanism, evoluția cursului de schimb este prezentată pe parcursul unei perioade de referință de doi ani.

Evaluarea stabilității cursului de schimb în raport cu euro pune accentul pe apropierea cursului de schimb de paritatea centrală a MCS II, luând, de asemenea, în considerare factorii care pot determina aprecierea monedei naționale, în conformitate cu metoda de abordare adoptată în trecut. În acest sens, lățimea benzii de fluctuație în cadrul MCS II nu afectează evaluarea criteriului stabilității cursului de schimb.

Totodată, aspectul referitor la absența unor „tensiuni grave” este abordat, în general, prin: i) examinarea gradului de deviere a cursului de schimb în raport cu euro de la paritatea centrală a MCS II; ii) utilizarea indicatorilor precum volatilitatea cursului de schimb față de euro și tendința acestuia, precum și nivelul și evoluția diferențialului ratei dobânzii pe termen scurt în raport cu zona euro; iii) luarea în considerare a rolului pe care îl au intervențiile pe piața valutară; și iv) aprecierea rolului programelor de asistență financiară internațională în stabilizarea monedei.

În actuala ediție a Raportului de convergență, perioada de referință este cuprinsă între 17 mai 2011 și 16 mai 2013. Toate cursurile de schimb bilaterale sunt cursurile de referință oficiale ale BCE (a se vedea Secțiunea 4.5).

Alături de participarea la MCS II și evoluția cursului de schimb nominal în raport cu euro pe parcursul perioadei analizate, sunt prezentate succint informații relevante pentru sustenabilitatea cursului de schimb actual. Această analiză se bazează pe evoluția cursurilor de schimb reale bilaterale și efective, a cotei de piață a exporturilor, precum și a contului curent, a celui de capital și a celui financiar din balanța de plăți. Totodată, este analizată evoluția datoriei externe brute și a poziției investiționale internaționale nete pe parcursul unor perioade mai îndelungate. Secțiunea referitoare la evoluția cursului de schimb prezintă în continuare măsurile privind gradul de integrare a țării respective în zona euro, evaluat atât din perspectiva integrării comerțului exterior (export și import), cât și din cea a integrării financiare. Secțiunea privind evoluția cursului de schimb prezintă, după caz, măsura în care țara analizată a beneficiat de sprijin sub formă de lichiditate acordată băncilor centrale sau de susținere a balanței de plăți, prin acorduri bilaterale sau multilaterale, cu implicarea FMI și/sau a UE. Sunt luate în considerare atât asistența efectivă, cât și cea preventivă, inclusiv finanțarea prin, de exemplu, linia de credit flexibilă a FMI.

În ceea ce privește evoluția ratelor dobânzilor pe termen lung, în Caseta 4 sunt prezentate dispozițiile juridice relevante și modul de aplicare a acestora de către BCE.

Caseta 4

EVOLUȚIA RATELOR DOBÂNZILOR PE TERMEN LUNG

1 Dispozițiile Tratatului

Articolul 140 alineatul (1) a patra liniuță din Tratat prevede că Raportul de convergență trebuie să examineze dacă a fost realizat un grad înalt de convergență durabilă, analizând în ce măsură fiecare stat membru a îndeplinit următorul criteriu:

„caracterul durabil al convergenței atinse de statul membru care face obiectul unei derogări și al participării sale la mecanismul cursului de schimb, care se reflectă în nivelul ratelor dobânzilor pe termen lung”.

Articolul 4 din Protocolul (nr. 13) privind criteriile de convergență enunțate la articolul 140 din Tratat stipulează următoarele:

„Criteriul de convergență al ratelor dobânzilor menționat la articolul 140, alineatul (1) a patra liniuță din Tratatul menționat înseamnă că, în cursul unei perioade de un an înaintea examinării, un stat membru a avut o rată a dobânzii nominală medie pe termen lung care nu poate depăși cu mai mult de 2 puncte procentuale pe aceea a cel mult trei state membre care au înregistrat cele mai bune rezultate în domeniul stabilității prețurilor. Ratele dobânzilor sunt calculate pe baza randamentelor obligațiunilor de stat pe termen lung sau a unor titluri comparabile, ținând seama de diferențele dintre definițiile naționale.”

2 Aplicarea dispozițiilor Tratatului

În contextul acestui raport, BCE aplică prevederile Tratatului după cum urmează:

În primul rând, referitor la „o rată a dobânzii nominale medii pe termen lung” observată „în cursul unei perioade de un an înaintea examinării”, rata dobânzii pe termen lung a fost calculată ca medie aritmetică a dobânzilor pe parcursul ultimelor 12 luni pentru care sunt disponibile date privind IAPC. Perioada de referință luată în considerare în această ediție a Raportului de convergență este cuprinsă între luna mai 2012 și luna aprilie 2013.

În al doilea rând, sintagma „cel mult trei state membre care au înregistrat cele mai bune rezultate în domeniul stabilității prețurilor”, utilizată pentru definirea valorii de referință, a fost aplicată prin calcularea mediei aritmetice neponderate a ratelor dobânzilor pe termen lung ale aceluși trei state membre incluse în calculul valorii de referință pentru criteriul stabilității prețurilor (a se vedea Caseta 1). Pe parcursul perioadei de referință luate în considerare în actuala ediție a Raportului de convergență, ratele dobânzilor pe termen lung ale acestor trei țări au fost 1,6% (Suedia), 3,8% (Letonia) și 5,1% (Irlanda)⁷; prin urmare, rata medie a dobânzii este de 3,5% și, prin adăugarea a 2 puncte procentuale, valoarea de referință este de 5,5%.

Ratele dobânzilor au fost calculate pe baza ratelor armonizate ale dobânzilor pe termen lung, care au fost determinate în scopul evaluării convergenței (a se vedea Secțiunea 4.5).

După cum s-a menționat anterior, Tratatul face trimitere în mod explicit la „caracterul durabil al convergenței” reflectat de nivelul ratelor dobânzilor pe termen lung. Astfel,

⁷ În ediția din anul 2012 a Raportului de convergență, Irlanda a fost exclusă din calculul valorii de referință corespunzătoare criteriului privind ratele dobânzilor pe termen lung, datorită nivelurilor ridicate ale primelor de risc determinate de particularitățile economiei ca urmare a altor factori decât inflația prezenți pe piețe la acea vreme. În această ediție a Raportului de convergență, Irlanda este inclusă în calcul, deoarece: (i) randamentul obligațiunilor guvernamentale ale Irlandei și primele de risc determinate de particularitățile economiei au scăzut semnificativ față de media din zona euro (evoluție ilustrată de valoarea medie de 5,1% consemnată de rata dobânzii pe termen lung în cazul Irlandei în perioada de referință actuală față de o valoare medie de 3,6% înregistrată în zona euro, comparativ cu valori de 9,1% și respectiv 4,4% potrivit ediției din anul 2012 a Raportului de convergență), iar (ii) nivelul lichidității pe piața obligațiunilor guvernamentale din Irlanda s-a îmbunătățit.

evoluțiile din perioada de referință cuprinsă între luna mai 2012 și luna aprilie 2013 sunt analizate ținând seama de traiectoria consemnată de ratele dobânzilor pe termen lung pe parcursul ultimului deceniu (sau al perioadei pentru care există date disponibile) și de factorii principali care stau la baza diferențialelor față de rata medie a dobânzii pe termen lung din zona euro. În perioada de referință, evoluțiile ratei medii a dobânzii pe termen lung din zona euro au reflectat parțial nivelurile ridicate ale primelor de risc determinate de particularitățile anumitor economii din zona euro. Prin urmare, randamentul obligațiunilor guvernamentale pe termen lung cotate AAA în zona euro (agregat construit pe baza randamentelor obligațiunilor emise de state din zona euro cu rating AAA) este, de asemenea, utilizat ca termen de comparație. Complementar analizei propriu-zise, raportul prezintă o serie de informații referitoare la dimensiunea și evoluția pieței financiare pe baza a trei indicatori (soldul titlurilor de credit emise de companii, capitalizarea pieței bursiere și creditele bancare interne acordate sectorului privat), cu ajutorul cărora se determină dimensiunea piețelor de capital.

Totodată, în conformitate cu articolul 140 alineatul (1) din Tratat, este necesar ca actuala ediție a Raportului de convergență să țină seama de o serie de alți factori importanți, prezentați în Caseta 5. În acest context, la 13 decembrie 2011, a intrat în vigoare un cadru consolidat de guvernare economică, în conformitate cu dispozițiile articolului 121 alineatul (6) din Tratat, cu scopul de a asigura coordonarea mai strânsă a politicilor economice ale statelor membre ale UE și convergența susținută a rezultatelor economice înregistrate de acestea. Caseta 5 enumeră pe scurt dispozițiile juridice relevante și prezintă totodată modul în care sunt utilizați alți factori relevanți în evaluarea de către BCE a procesului de convergență.

Caseta 5

ALȚI FACTORI RELEVANȚI

1 Dispozițiile Tratatului și ale altor acte normative

În conformitate cu articolul 140 alineatul (1) din Tratat, „Rapoartele Comisiei și ale Băncii Centrale Europene iau de asemenea în considerare rezultatele integrării piețelor, situația și evoluția balanțelor de plăți curente, precum și o examinare a evoluției costurilor salariale unitare și a altor indici de prețuri”.

În acest context, BCE are în vedere pachetul legislativ referitor la guvernarea economică a statelor membre ale Uniunii Europene, care a intrat în vigoare la data de 13 decembrie 2011. Pe baza dispozițiilor articolului 121 alineatul (6) din Tratat, Parlamentul European și Consiliul UE au adoptat norme detaliate vizând procedura de

supraveghere multilaterală prevăzută în articolul 121 alineatele (3) și (4) din Tratat. Aceste norme au fost adoptate „în scopul asigurării unei coordonări mai strânse a politicilor economice și a unei convergențe durabile a performanțelor economice ale statelor membre” [articolul 121 alineatul (3)], având în vedere că „este necesar să se tragă învățăminte în urma experienței acumulate în prima decadă de funcționare a uniunii economice și monetare și, în special, să se asigure consolidarea guvernanței economice în Uniune, pe baza unui nivel mai ridicat de asumare la nivel național”⁸. Noul pachet legislativ cuprinde un cadru consolidat de supraveghere (procedura privind dezechilibrele macroeconomice – PDM), al cărui obiectiv este de a preveni dezechilibrele macroeconomice excesive și de a sprijini statele membre ale UE afectate în elaborarea unor planuri de măsuri corective, înainte ca discrepanțele să se agraveze. PDM, care dispune de o componentă preventivă și de una corectivă, se aplică tuturor statelor membre ale UE, cu excepția celor care fac obiectul unui program de asistență financiară internațională și, prin urmare, sunt supuse deja unei supravegheri atente, coroborate cu o serie de condiționalități. PDM include un mecanism de alertă pentru identificarea timpurie a dezechilibrelor, pe baza unui tablou de bord transparent care conține un set de indicatori, fiind prevăzute praguri de alertă pentru toate statele membre ale UE, coroborate cu analiza economică. Aceasta va ține seama, printre altele, de convergența nominală și reală din interiorul și din afara zonei euro⁹. În evaluarea dezechilibrelor macroeconomice, procedura menționată ar trebui să aibă în vedere gravitatea și potențialele efecte de propagare economice și financiare negative ale acestora, de natură să agraveze vulnerabilitatea economiei UE și să pună în pericol buna funcționare a UEM¹⁰.

2 Aplicarea dispozițiilor Tratatului

Similar practicilor anterioare, factorii suplimentari menționați în articolul 140 alineatul (1) din Tratat sunt analizați în Capitolul 4, conform criteriilor individuale specificate în Casetele 1-4. În ceea ce privește elementele PDM, edițiile anterioare ale Raportului de convergență au analizat majoritatea indicatorilor macroeconomici (o parte dintre aceștia, pe baza unor definiții statistice diferite) ca parte integrantă a setului mai larg de indicatori economici retrospectivi și anticipativi suplimentari considerați utili în examinarea mai detaliată a caracterului durabil al convergenței, conform dispozițiilor articolului 140 din Tratat. În scopul unei analize exhaustive, în Capitolul 4 sunt prezentați indicatorii tabloului de bord (inclusiv în raport cu pragurile de alertă) pentru țara examinată în această ediție a Raportului de convergență, asigurându-se astfel furnizarea tuturor informațiilor disponibile care prezintă interes din perspectiva identificării dezechilibrelor macroeconomice de natură să împiedice atingerea unui grad înalt de convergență durabilă, după cum se menționează în articolul 140 alineatul (1) din Tratat. Este de remarcat că nu se poate susține că statele membre ale UE care fac obiectul unei derogări și al procedurii de dezechilibru excesiv au atins un grad înalt de convergență durabilă în condițiile articolului 140 alineatul (1) din Tratat.

⁸ A se vedea Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice, considerentul 2.

⁹ A se vedea Regulamentul (UE) nr. 1176/2011, articolul 4 alineatul (4).

¹⁰ A se vedea Regulamentul (UE) nr. 1176/2011, considerentul 17.

2.2 COMPATIBILITATEA LEGISLAȚIEI NAȚIONALE CU TRATATELE

2.2.1. INTRODUCERE

Articolul 140 alineatul (1) din Tratat prevede obligația BCE (și a Comisiei Europene) de a prezenta Consiliului, cel puțin la fiecare doi ani sau la solicitarea unui stat membru care face obiectul unei derogări, un raport privind progresele înregistrate de statele membre care fac obiectul unei derogări în îndeplinirea obligațiilor care le revin pentru realizarea uniunii economice și monetare. Acest raport, în cazul de față la cererea Letoniei, stat membru care face obiectul unei derogări, trebuie să includă o analiză a compatibilității legislației naționale a acestui stat membru solicitant, inclusiv statutul BCN respective, cu articolele 130 și 131 din Tratat și cu articolele relevante din Statut. Această obligație prevăzută în Tratat și care îi revine unui stat membru care face obiectul unei derogări este denumită și „convergență juridică”. În procesul de evaluare a convergenței juridice, BCE nu este limitată doar la efectuarea unei evaluări formale a dispozițiilor propriu-zise ale legislației naționale, ci poate analiza și dacă aplicarea prevederilor relevante respectă spiritul Tratatelor și al Statutului. BCE este interesată în mod deosebit de orice indicii ale exercitării unor presiuni asupra organelor de decizie ale BCN din statele membre, element care ar fi în contradicție cu spiritul Tratatului din perspectiva independenței băncilor centrale. Totodată, BCE consideră că este necesară o funcționare continuă și în condiții optime a organelor de decizie ale BCN. În această privință, autoritățile relevante ale unui stat membru au în special obligația de a lua măsurile necesare pentru a asigura numirea în timp util a unui succesor în cazul în care postul unui membru al unui organ de decizie al unei BCN devine vacant¹¹. BCE va monitoriza cu atenție orice evoluție înainte de a realiza o evaluare finală pozitivă, prin care să stabilească faptul că legislația națională a unui stat membru este compatibilă cu Tratatul și cu Statutul.

UN STAT MEMBRU CARE FACE OBIECTUL UNEI DEROGĂRI ȘI CONVERGENȚA JURIDICĂ

Letonia, stat a cărui legislație este analizată în prezentul raport, are statutul de stat membru care face obiectul unei derogări, respectiv de stat membru care nu a adoptat încă moneda euro. Articolul 4¹² din Actul privind condițiile de aderare prevede că: „Fiecare nou stat

¹¹ Avizele CON/2010/37 și CON/2010/91.

¹² Act privind condițiile de aderare a Republicii Cehe, Republicii Estonia, Republicii Cipru, Republicii Letonia, Republicii Lituania, Republicii Ungare, Republicii Malta, Republicii Polone, Republicii Slovenia și Republicii Slovace și adaptările Tratatelor care stau la baza Uniunii Europene (JO L 236, 23.9.2003, p. 33).

membru participă la uniunea economică și monetară începând cu data aderării în calitate de stat membru care face obiectul unei derogări în sensul articolului 139 din Tratat”.

BCE a examinat nivelul de convergență juridică din Letonia, precum și măsurile legislative care au fost adoptate sau care trebuie să fie adoptate de către aceasta pentru a atinge acest obiectiv.

Scopul evaluării convergenței juridice este acela de a facilita adoptarea de către Consiliu a deciziilor cu privire la „îndeplinirea [de către statele membre a] obligațiilor care le revin pentru realizarea uniunii economice și monetare” [articolul 140 alineatul (1) din Tratat]. În domeniul juridic, aceste condiții vizează în special independența băncilor centrale și integrarea juridică a BCN în Eurosistem.

STRUCTURA EVALUĂRII JURIDICE

Evaluarea juridică respectă în general structura rapoartelor anterioare ale BCE și IME cu privire la convergența juridică¹³.

Compatibilitatea legislației letone este analizată prin prisma legislației intrate în vigoare înainte de 12 martie 2013.

2.2.2 SFERA DE ADAPTARE

2.2.2.1 DOMENIILE DE ADAPTARE

În scopul identificării domeniilor în care legislația națională trebuie adaptată, sunt examinate următoarele aspecte:

- compatibilitatea cu dispozițiile privind independența BCN din Tratat (articolul 130) și din Statut (articolele 7 și 14.2), precum și cu dispozițiile privind confidențialitatea (articolul 37 din Statut);

---

¹³ În special Rapoartele de convergență ale BCE din mai 2012 (cu privire la Bulgaria, Republica Cehă, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, România și Suedia), mai 2010 (cu privire la Bulgaria, Republica Cehă, Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, România și Suedia), mai 2008 (cu privire la Bulgaria, Republica Cehă, Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, România, Slovacia și Suedia), mai 2007 (cu privire la Cipru și Malta), decembrie 2006 (cu privire la Republica Cehă, Estonia, Cipru, Letonia, Ungaria, Malta, Polonia, Slovacia și Suedia), mai 2006 (cu privire la Lituania și Slovenia), octombrie 2004 (cu privire la Republica Cehă, Estonia, Cipru, Letonia, Lituania, Ungaria, Malta, Polonia, Slovenia, Slovacia și Suedia), mai 2002 (cu privire la Suedia) și aprilie 2000 (cu privire la Grecia și Suedia), precum și Raportul de convergență al IME din martie 1998.

- compatibilitatea cu dispozițiile referitoare la interdicția de finanțare monetară (articolul 123 din Tratat) și interdicția de acces privilegiat (articolul 124 din Tratat), precum și compatibilitatea cu ortografia unică a euro impusă de legislația UE; și
- integrarea juridică a BCN în Eurosistem (în special din perspectiva articolelor 12.1 și 14.3 din Statut).

2.2.2.2 „COMPATIBILITATE” SAU „ARMONIZARE”

Articolul 131 din Tratat prevede cerința ca legislația națională să fie „compatibilă” cu Tratatul și cu Statutul; în consecință, orice incompatibilitate trebuie eliminată. Nici supremația Tratatelor și a Statutului asupra legislației naționale, nici natura incompatibilității nu afectează necesitatea îndeplinirii acestei obligații.

Cerința ca legislația națională să fie „compatibilă” nu înseamnă că Tratatul impune „armonizarea” statutelor BCN între ele sau cu Statutul. Particularitățile naționale pot continua să existe în măsura în care acestea nu aduc atingere competenței exclusive a UE în domeniul monetar. Într-adevăr, articolul 14.4 din Statut permite BCN să îndeplinească și alte funcții decât cele menționate în Statut, în măsura în care acestea nu împiedică îndeplinirea obiectivelor și misiunilor SEBC. Dispozițiile statutelor BCN care prevăd astfel de funcții suplimentare reprezintă un exemplu elocvent de situații în care se acceptă păstrarea diferențelor. Astfel, termenul „compatibil” indică mai degrabă faptul că legislația națională și statutele BCN trebuie ajustate în vederea eliminării neconcordanțelor cu Tratatul și cu Statutul și a asigurării nivelului necesar de integrare a BCN în SEBC. Trebuie modificată în special orice dispoziție care încalcă independența BCN, astfel cum este definită în Tratat, precum și rolul său ca parte integrantă a SEBC. Prin urmare, nu este suficient să se considere că supremația legislației UE asupra legislației naționale poate conduce singură la realizarea acestui obiectiv.

Obligația prevăzută la articolul 131 din Tratat privește exclusiv situația incompatibilității cu Tratatul și cu Statutul. Însă legislația națională care este incompatibilă cu legislația secundară a UE ar trebui armonizată cu aceasta. Supremația legislației UE nu afectează obligația de a adapta legislația națională. Această cerință de ordin general decurge nu

numai din articolul 131 din Tratat, ci și din jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene¹⁴.

Tratatele și Statutul nu precizează modalitatea prin care legislația națională ar trebui să fie adaptată. Acest obiectiv poate fi realizat prin includerea de trimiteri la Tratat și Statut, prin includerea dispozițiilor acestora și prin menționarea originii lor, prin eliminarea oricărei incompatibilități sau printr-o combinație a acestor metode.

În plus, printre alte elemente care constituie modalități de realizare și menținere a compatibilității legislației naționale cu Tratatul și Statutul, BCE trebuie consultată de către instituțiile UE și statele membre cu privire la proiectele de reglementare care intră în competența sa, în conformitate cu articolul 127 alineatul (4) și articolul 282 alineatul (5) din Tratat și cu articolul 4 din Statut. Decizia 98/415/CE a Consiliului din 29 iunie 1998 privind consultarea Băncii Centrale Europene de către autoritățile naționale cu privire la proiectele de reglementare¹⁵ stabilește în mod expres obligația statelor membre de a lua măsurile necesare în vederea respectării acestei obligații.

2.2.3 INDEPENDENȚA BCN

În ceea ce privește independența băncilor centrale și aspectele legate de confidențialitate, legislația națională a statelor membre care au aderat la UE în anul 2004 sau în anul 2007 a trebuit adaptată pentru a fi în concordanță cu dispozițiile aplicabile ale Tratatului și ale Statutului și pentru a intra în vigoare la data de 1 mai 2004, respectiv la data de 1 ianuarie 2007. Suedia a trebuit să realizeze adaptările necesare până la data de 1 iunie 1998, dată la care a fost înființat SEBC.

INDEPENDENȚA BĂNCILOR CENTRALE

În luna noiembrie 1995, IME a elaborat o listă de caracteristici ale independenței băncilor centrale (descrise ulterior în detaliu în Raportul de convergență din anul 1998), care au stat la baza evaluării legislației naționale a statelor membre la acea dată, în special a statutelor BCN. Conceptul de independență a băncilor centrale include diferite tipuri de independență care trebuie analizate separat, respectiv independența funcțională, instituțională, personală și financiară. În ultimii ani, prin avizele adoptate de BCE, analiza acestor aspecte ale independenței băncilor centrale a continuat să fie perfecționată.

¹⁴ A se vedea, printre altele, cauza 167/73 Comisia Comunităților Europene/Republica Franceză, Rec., 1974, p. 359 („*Code du Travail Maritime*”).

¹⁵ JO L 189, 3.7.1998, p. 42.

Aspectele menționate stau la baza evaluării nivelului de convergență dintre legislația națională a statelor membre care fac obiectul unei derogări, pe de o parte, și Tratatul și Statutul, pe de altă parte.

INDEPENDENȚA FUNCȚIONALĂ

Independența băncilor centrale nu este un scop în sine, ci reprezintă un instrument esențial pentru atingerea unui obiectiv care ar trebui să fie clar definit și să aibă prioritate față de orice alte obiective. Independența funcțională presupune ca obiectivul fundamental al fiecărei BCN să fie exprimat în mod clar, să nu lase loc incertitudinilor juridice și să fie în deplin acord cu obiectivul fundamental de menținere a stabilității prețurilor prevăzut în Tratat. Acest tip de independență este asigurat prin dotarea BCN cu mijloacele și instrumentele necesare pentru îndeplinirea acestui obiectiv în mod independent de orice altă autoritate. Cerința privind independența băncilor centrale, prevăzută în Tratat, reflectă opinia generală conform căreia obiectivul fundamental de menținere a stabilității prețurilor este realizat în mod optim de o instituție pe deplin independentă, al cărei mandat este clar definit. Independența băncilor centrale este perfect compatibilă cu angajarea răspunderii acestora pentru deciziile lor, aceasta reprezentând un aspect important pentru sporirea încrederii în statutul lor de instituții independente. Acest principiu presupune transparență și dialog cu terții.

Sub aspect temporal, Tratatul nu precizează data de la care BCN ale statelor membre care fac obiectul unei derogări trebuie să îndeplinească obiectivul fundamental de menținere a stabilității prețurilor prevăzut la articolul 127 alineatul (1) și articolul 282 alineatul (2) din Tratat și la articolul 2 din Statut. În cazul statelor membre care au aderat la UE ulterior datei introducerii monedei euro în UE, nu se precizează dacă această obligație este aplicabilă de la data aderării sau de la data adoptării monedei euro de către acestea. Spre deosebire de articolul 127 alineatul (1) din Tratat, care nu se aplică statelor membre care fac obiectul unei derogări [a se vedea articolul 139 alineatul (2) litera (c) din Tratat], articolul 2 din Statut se aplică în cazul acestor state membre (a se vedea articolul 42.1 din Statut). BCE consideră că obligația BCN de a stabili menținerea stabilității prețurilor drept obiectiv fundamental a intrat în vigoare la data de 1 iunie 1998 în cazul Suediei și la datele de 1 mai 2004 și 1 ianuarie 2007 în cazul statelor membre care au aderat la UE la aceste date. Această poziție se bazează pe faptul că unul dintre principiile directoare ale UE, respectiv stabilitatea prețurilor (articolul 119 din Tratat), se aplică și în cazul statelor membre care fac obiectul unei derogări, precum și pe obiectivul prevăzut în Tratat conform căruia toate statele membre trebuie să urmărească realizarea convergenței

macroeconomice, inclusiv a stabilității prețurilor, care reprezintă motivul pentru caracterul periodic al rapoartelor BCE și ale Comisiei Europene. Această concluzie se întemeiază totodată pe principiul subiacent al independenței băncilor centrale, care se justifică numai în cazul în care obiectivul general privind stabilitatea prețurilor este prioritar.

Sinteza pe țară din prezentul raport are la bază aceste concluzii privind data la care intră în vigoare obligația ce revine BCN ale statelor membre care fac obiectul unei derogări de a stabili ca obiectiv fundamental menținerea stabilității prețurilor.

INDEPENDENȚA INSTITUȚIONALĂ

Principiul independenței instituționale este enunțat în mod expres la articolul 130 din Tratat și la articolul 7 din Statut. Aceste două articole interzic BCN și membrilor organelor de decizie ale acestora să solicite sau să accepte instrucțiuni de la instituțiile sau organismele UE, de la guvernele statelor membre sau de la orice alt organism. În plus, acestea interzic instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor UE, precum și guvernelor statelor membre orice încercare de influențare a acelor membri ai organelor de decizie ale BCN ale căror decizii pot influența îndeplinirea de către BCN a misiunilor legate de SEBC. În cazul în care legislația națională reflectă articolul 130 din Tratat și articolul 7 din Statut, aceasta ar trebui să reflecte ambele interdicții și să nu limiteze domeniul de aplicare a acestora¹⁶.

Indiferent dacă BCN este organizată ca un organism aflat în proprietatea statului, un organism specializat de drept public sau pur și simplu o societate pe acțiuni, există riscul ca, în temeiul existenței unei asemenea relații de proprietate, proprietarul să aibă posibilitatea de a-și exercita influența asupra procesului decizional al acesteia în ceea ce privește misiunile legate de SEBC. O astfel de influență, indiferent dacă este exercitată prin intermediul drepturilor acționarilor sau în alt mod, poate afecta independența unei BCN și, prin urmare, ar trebui limitată prin lege.

Interdicția de a da instrucțiuni

Drepturile terților de a da instrucțiuni BCN, organelor lor de decizie sau membrilor acestora în privința misiunilor legate de SEBC sunt incompatibile cu Tratatul și cu Statutul.

Orice implicare a unei BCN în aplicarea măsurilor destinate consolidării stabilității financiare trebuie să fie compatibilă cu Tratatul, respectiv funcțiile BCN trebuie să fie

---

¹⁶ Avizul CON/2011/104.

îndeplinite în deplină compatibilitate cu independența funcțională, instituțională și financiară a acestora, astfel încât să asigure îndeplinirea adecvată a atribuțiilor care le revin în temeiul Tratatului și al Statutului¹⁷. În măsura în care legislația națională prevede pentru o BCN un rol care depășește funcția consultativă și care presupune asumarea de către aceasta a unor atribuții suplimentare, este necesară asigurarea faptului că aceste atribuții nu afectează din punct de vedere operațional și financiar capacitatea BCN de a îndeplini misiunile legate de SEBC¹⁸. În plus, includerea reprezentanților BCN în autoritățile de supraveghere cu caracter colegial sau în alte autorități ar trebui să ia în considerare măsuri de garantare a independenței personale a membrilor organelor de decizie ale BCN¹⁹.

Interdicția de a aproba, suspenda, anula sau amâna decizii

Drepturile terților de a aproba, suspenda, anula sau amâna deciziile adoptate de BCN în privința misiunilor legate de SEBC sunt incompatibile cu Tratatul și cu Statutul.

Interdicția de a controla decizii pe motive juridice

Exercitarea, de către alte organisme decât instanțele judecătorești independente, a controlului, pe motive juridice, asupra deciziilor referitoare la îndeplinirea misiunilor legate de SEBC este incompatibilă cu Tratatul și Statutul, întrucât îndeplinirea acestor misiuni nu poate face obiectul reexaminării la nivel politic. Dreptul guvernatorului unei BCN de a suspenda, pe motive juridice, aplicarea unei decizii adoptate de SEBC sau de un organ de decizie al unei BCN și de a transmite ulterior această decizie unui organism politic în vederea adoptării unei decizii finale ar echivala cu solicitarea de instrucțiuni de la terți.

Interdicția de a participa cu drept de vot în cadrul organelor de decizie ale unei BCN

Participarea cu drept de vot a reprezentanților terților în cadrul unui organ de decizie al unei BCN cu privire la aspecte referitoare la îndeplinirea de către BCN a misiunilor legate de SEBC, chiar și în cazul în care votul respectiv nu are caracter decisiv, este incompatibilă cu Tratatul și cu Statutul.

Interdicția de consultare prealabilă cu privire la o decizie a unei BCN

Obligația statutară explicită a unei BCN de a consulta în prealabil terții pune la dispoziția celor din urmă un mecanism formal de influențare a deciziei finale și, prin urmare, este incompatibilă cu Tratatul și cu Statutul.

---

¹⁷ Avizul CON/2010/31.

¹⁸ Avizul CON/2009/93.

¹⁹ Avizul CON/2010/94.

Cu toate acestea, dialogul dintre o BCN și terți, chiar și în cazul în care se bazează pe obligații statutare de furnizare de informații și de schimb de opinii, este compatibil cu independența băncii centrale cu condiția ca:

- această situație să nu aducă atingere independenței membrilor organelor de decizie ale BCN;
- statutul special al guvernatorilor, în calitate de membri ai organelor de decizie ale BCE, să fie pe deplin respectat; și
- obligațiile de confidențialitate care decurg din Statut să fie îndeplinite.

Descărcarea de răspundere a membrilor organelor de decizie ale BCN

Dispozițiile statutare referitoare la adoptarea de către terți (de exemplu, guverne) a hotărârilor privind descărcarea de răspundere a membrilor organelor de decizie ale BCN (de exemplu, în ceea ce privește conturile) trebuie să prevadă elemente de siguranță corespunzătoare, astfel încât o asemenea competență să nu afecteze capacitatea unui membru al unei BCN de a adopta în mod independent decizii cu privire la misiunile legate de SEBC (sau de a aplica decizii adoptate la nivelul SEBC). În acest sens, este recomandată includerea unei dispoziții exprese în statutele BCN.

INDEPENDENȚA PERSONALĂ

Dispoziția din Statut referitoare la stabilitatea mandatului conferit membrilor organelor de decizie ale BCN contribuie la menținerea independenței băncii centrale. Guvernatorii BCN sunt membri ai Consiliului general al BCE și devin membri ai Consiliului guvernatorilor după adoptarea monedei euro de către statele membre din care provin. În temeiul articolului 14.2 din Statut, statutele BCN trebuie să specifice o durată minimă de cinci ani pentru mandatul guvernatorilor. De asemenea, prevederile acestui articol oferă protecție împotriva demiterii arbitrare a guvernatorilor, precizând faptul că guvernatorii pot fi eliberați din funcție doar în cazul în care nu mai îndeplinesc condițiile necesare exercitării îndatoririlor ce le revin sau în cazul în care se fac vinovați de abateri grave, și menționează posibilitatea de a introduce o acțiune la Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Statutele BCN trebuie să respecte această dispoziție, astfel cum se menționează în continuare.

Articolul 130 din Tratat interzice guvernelor naționale și oricăror organisme să influențeze membrii organelor de decizie ale BCN în îndeplinirea misiunilor acestora. Mai exact, statele membre nu pot încerca să influențeze membrii organelor de decizie ale BCN prin

modificarea legislației naționale ce le afectează remunerarea, care, în principiu, ar trebui să se aplice doar pentru numiri viitoare²⁰.

Durata minimă a mandatului guvernatorilor

În conformitate cu articolul 14.2 din Statut, statutele BCN trebuie să prevadă o durată minimă de cinci ani pentru mandatul unui guvernator. Această dispoziție nu exclude durate mai lungi ale mandatului, în timp ce un mandat pe durată nedeterminată nu necesită modificarea statutelor, cu condiția ca motivele eliberării din funcție a guvernatorului să fie conforme cu dispozițiile articolului 14.2 din Statut. În cazul în care în legislația națională este prevăzută o vârstă obligatorie de pensionare, ar trebui să se asigure că durata minimă a mandatului în conformitate cu articolul 14.2 din Statut nu este întreruptă de o astfel de dispoziție, acesta prevalând asupra oricărei vârste obligatorii de pensionare în cazul unui guvernator²¹. În situația în care statutul unei BCN este modificat, legea de modificare trebuie să asigure stabilitatea mandatului guvernatorului și al altor membri ai organelor de decizie implicate în îndeplinirea misiunilor legate de SEBC.

Motivele eliberării din funcție a guvernatorilor

Statutele BCN trebuie să asigure faptul că guvernatorii nu pot fi eliberați din funcție în baza altor motive decât cele menționate la articolul 14.2 din Statut. Scopul acestei cerințe este acela de a împiedica autoritățile implicate în procesul de numire a guvernatorilor, în special guvernul sau parlamentul, să elibereze în mod discreționar din funcție un guvernator. Statutele BCN trebuie să stipuleze motivele ce stau la baza unei eliberări din funcție, care trebuie să fie compatibile cu dispozițiile articolului 14.2 din Statut, sau să omită menționarea acestora (întrucât prevederile articolului 14.2 din Statut sunt direct aplicabile). Odată aleși sau numiți, guvernatorii nu pot fi demisi în alte condiții decât cele prevăzute la articolul 14.2 din Statut, chiar dacă nu și-au preluat încă atribuțiile.

Stabilitatea mandatului și motivele eliberării din funcție a membrilor organelor de decizie ale BCN, cu excepția guvernatorilor, care sunt implicați în îndeplinirea misiunilor legate de SEBC

În situația în care aceleași norme privind stabilitatea mandatului și motivele eliberării din funcție a guvernatorilor nu s-ar aplica și în cazul celorlalți membri ai organelor de decizie ale BCN implicați în îndeplinirea misiunilor legate de SEBC, independența personală ar

²⁰ A se vedea, de exemplu, Avizele CON/2010/56, CON/2010/80, CON/2011/104 și CON/2011/106.

²¹ A se vedea punctul 7 din Avizul CON/2012/89.

putea fi compromisă²². Diverse dispoziții ale Tratatului și ale Statutului impun un nivel comparabil de stabilitate a mandatului. Articolul 14.2 din Statut nu restrânge stabilitatea mandatului exclusiv la nivelul guvernatorului, iar articolul 130 din Tratat și articolul 7 din Statut se referă la „membrii organelor de decizie” ale BCN, și nu în mod expres la guvernatori. Acest principiu se aplică în special în cazul în care un guvernator este *primus inter pares* în raport cu colegii săi cu drepturi de vot echivalente sau în situațiile în care ceilalți membri sunt implicați în îndeplinirea misiunilor legate de SEBC.

Dreptul la o cale de atac jurisdicțională

Membrii organelor de decizie ale BCN trebuie să aibă dreptul de a ataca orice decizie prin care sunt eliberați din funcție la o instanță judecătorească independentă, pentru a limita posibilitatea factorilor politici de a evalua în mod discreționar motivele eliberării acestora din funcție.

Articolul 14.2 din Statut prevede că guvernatorii BCN care au fost eliberați din funcție dispun de dreptul de a ataca această decizie în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene. Legislația națională trebuie fie să facă trimitere la Statut, fie să nu facă niciun fel de mențiune cu privire la dreptul de a ataca această decizie la Curtea de Justiție a Uniunii Europene (întrucât articolul 14.2 din Statut este direct aplicabil).

De asemenea, legislația națională ar trebui să prevadă dreptul la o cale de atac în fața instanțelor judecătorești naționale împotriva deciziei de eliberare din funcție a oricărui alt membru al organelor de decizie ale BCN implicat în îndeplinirea misiunilor legate de SEBC. Acest drept fie poate constitui o problemă de drept comun, fie poate face obiectul unei dispoziții speciale. Chiar dacă dreptul comun prevede acest drept, din rațiuni de certitudine juridică, este recomandabilă includerea unei dispoziții specifice referitoare la acesta.

Măsuri de prevenire a conflictelor de interese

Independența personală implică și asigurarea prevenirii unor eventuale conflicte de interese între atribuțiile membrilor organelor de decizie ale BCN implicați în îndeplinirea misiunilor legate de SEBC în relația acestora cu BCN respective (și, de asemenea, ale guvernatorilor în relația cu BCE) și oricare alte funcții pe care le pot deține acești membri ai organelor de decizie ale BCN și care le pot compromite independența personală. În principiu, calitatea de membru al unui organ de decizie al BCN implicat în îndeplinirea

²² A se vedea punctul 8 din Avizul CON/2004/35; punctul 8 din Avizul CON/2005/26; punctul 3.3 din Avizul CON/2006/44; punctul 2.6 din Avizul CON/2006/32 și punctele 2.3 și 2.4 din Avizul CON/2007/6.

misiunilor legate de SEBC este incompatibilă cu exercitarea altor funcții care pot conduce la apariția unui conflict de interese. Mai exact, membrii acestor organe de decizie nu pot exercita un mandat și nu pot avea un interes care să le poată influența activitățile, fie prin natura postului deținut în cadrul autorităților executive sau legislative ale statului sau în cadrul administrației regionale ori locale, fie prin implicarea în activitatea unei societăți comerciale. Trebuie acordată o atenție deosebită prevenirii unor eventuale conflicte de interese în cazul membrilor care nu dețin funcții de conducere în cadrul organelor de decizie.

INDEPENDENȚA FINANCIARĂ

Chiar dacă o BCN este complet independentă din punct de vedere funcțional, instituțional și personal (acest principiu fiind garantat de statutul BCN), independența generală a acesteia ar fi periclitată în situația în care nu ar fi în măsură să dispună, în mod autonom, de resurse financiare suficiente pentru îndeplinirea mandatului (respectiv, îndeplinirea misiunilor legate de SEBC încredințate acesteia prin Tratat și Statut).

Statele membre nu trebuie să pună BCN în situația de a nu putea dispune de resurse financiare suficiente pentru îndeplinirea misiunilor legate de SEBC sau de Eurosistem, după caz. Trebuie menționat că articolele 28.1 și 30.4 din Statut prevăd posibilitatea BCE de a adresa BCN solicitări ulterioare de a contribui la capitalul BCE și de a efectua transferuri suplimentare de active externe de rezervă²³. În plus, articolul 33.2 din Statut prevede²⁴ că, în cazul în care BCE înregistrează o pierdere care nu poate fi compensată în totalitate din fondul general de rezervă, Consiliul guvernatorilor BCE poate decide ca pierderea reziduală să fie acoperită din veniturile monetare aferente exercițiului financiar respectiv, proporțional cu și în limita sumelor alocate BCN. Principiul independenței financiare implică faptul că, pentru respectarea acestor dispoziții, este necesar ca o BCN să își poată îndeplini funcțiile fără ingerințe.

De asemenea, principiul independenței financiare implică și faptul că o BCN trebuie să dispună de mijloace suficiente nu numai pentru exercitarea misiunilor legate de SEBC, ci și pentru îndeplinirea propriilor atribuții la nivel național (de exemplu, finanțarea administrării și a operațiunilor proprii).

Având în vedere toate motivele menționate anterior, independența financiară implică și faptul că o BCN trebuie să dispună întotdeauna de capital suficient. Mai exact, trebuie

²³ Articolul 30.4 din Statut se aplică doar în cadrul Eurosistemului.

²⁴ Articolul 33.2 din Statut se aplică doar în cadrul Eurosistemului.

evitată orice situație în care, pentru o perioadă îndelungată, nivelul capitalului net al unei BCN este mai mic decât cel al capitalului statutar sau chiar negativ, inclusiv situația în care sunt reportate pierderi care depășesc nivelul capitalului și al rezervelor. Orice astfel de situație poate avea un impact negativ asupra capacității BCN de a-și îndeplini misiunile legate de SEBC și pe cele cu caracter național. În plus, o asemenea situație poate afecta credibilitatea politicii monetare a Eurosistemului. Prin urmare, situația în care nivelul capitalului net al unei BCN coboară sub cel al capitalului statutar sau devine chiar negativ ar impune ca statul membru respectiv să pună la dispoziția BCN capitalul necesar (cel puțin pentru a ajunge la nivelul capitalului statutar) într-o perioadă rezonabilă de timp, astfel încât să fie respectat principiul independenței financiare. În ceea ce privește BCE, relevanța acestui aspect a fost deja recunoscută de Consiliu prin adoptarea Regulamentului (CE) nr. 1009/2000 al Consiliului din 8 mai 2000 privind majorările capitalului Băncii Centrale Europene²⁵. Acesta permite Consiliului guvernatorilor BCE să adopte o hotărâre cu privire la o viitoare majorare în vederea menținerii caracterului adecvat al bazei de calcul a capitalului pentru susținerea operațiunilor BCE²⁶; BCN ar trebui să aibă capacitatea financiară pentru a da curs unei astfel de decizii a BCE.

Conceptul de independență financiară ar trebui evaluat din perspectiva capacității unui terț de a exercita o influență directă sau indirectă nu numai asupra atribuțiilor unei BCN, ci și asupra capacității acesteia de a-și îndeplini mandatul atât din punct de vedere operațional, respectiv al resurselor umane, cât și financiar, prin prisma resurselor financiare corespunzătoare. Aspectele independenței financiare prezentate în continuare sunt deosebit de relevante în acest sens, unele dintre acestea fiind clarificate de curând²⁷. Acestea sunt elementele independenței financiare în raport cu care BCN prezintă cel mai înalt grad de vulnerabilitate la influențele exterioare.

Stabilirea bugetului

Competența unui terț de a stabili sau de a influența bugetul unei BCN este incompatibilă cu principiul independenței financiare, cu excepția cazului în care legea prevede o clauză de salvagardare pentru garantarea faptului că o astfel de competență nu aduce atingere mijloacelor financiare necesare îndeplinirii de către BCN a misiunilor legate de SEBC.

---

²⁵ JO L 115, 16.5.2000, p. 1.

²⁶ Decizia BCE/2010/26 din 13 decembrie 2010 privind majorarea capitalului Băncii Centrale Europene (JO L 11, 15.1.2011, p. 53).

²⁷ Principalele avize ale BCE cu rol formator în acest domeniu sunt: CON/2002/16, CON/2003/22, CON/2003/27, CON/2004/1, CON/2006/38, CON/2006/47, CON/2007/8, CON/2008/13, CON/2008/68 și CON/2009/32.

Normele contabile

Conturile trebuie elaborate fie în conformitate cu normele contabile generale, fie în conformitate cu normele stabilite de organele de decizie ale unei BCN. În cazul în care sunt stabilite de către terți, aceste norme trebuie cel puțin să țină seama de propunerile organelor de decizie ale BCN.

Conturile anuale ar trebui adoptate de către organele de decizie ale BCN, cu sprijinul unor contabili independenți, și pot face obiectul aprobării *ex post* de către terți (de exemplu, guvernul sau parlamentul). În ceea ce privește profitul, organele de decizie ale BCN ar trebui să aibă competența de a decide cu privire la calcularea acestuia în mod independent și profesional.

În cazul în care operațiunile BCN sunt supuse controlului unei curți de conturi sau al unui organism similar care are sarcina de a controla utilizarea finanțelor publice, sfera de aplicare a acestui control ar trebui să fie definită în mod clar prin cadrul juridic și nu ar trebui să aducă atingere activităților desfășurate de auditorii externi independenți ai BCN²⁸ și, de asemenea, în conformitate cu principiul independenței instituționale, ar trebui să respecte interdicția de a da instrucțiuni unei BCN și organelor sale de decizie și nu ar trebui să interfereze în misiunile legate de SEBC ale BCN²⁹. Auditul public trebuie realizat pe baza unor criterii apolitice, independente și strict profesionale.

Repartizarea profitului, capitalul și dispozițiile financiare ale BCN

În ceea ce privește repartizarea profitului, statutele BCN pot conține dispoziții cu privire la modalitatea de repartizare a acestuia. În absența unor astfel de dispoziții, deciziile privind repartizarea profitului ar trebui adoptate de către organele de decizie ale BCN pe baza unor criterii profesionale și nu ar trebui lăsate la discreția terților, cu excepția cazului în care este prevăzută o clauză de salvagardare expresă care stabilește faptul că aceasta nu aduce atingere mijloacelor financiare necesare îndeplinirii de către BCN a misiunilor legate de SEBC, precum și a celor cu caracter național.

Profitul poate fi transferat către bugetul de stat numai după acoperirea pierderilor acumulate în anii anteriori³⁰ și după constituirea provizioanelor financiare considerate necesare pentru menținerea valorii reale a capitalului și a activelor BCN. Nu sunt admise măsuri legislative temporare sau ad-hoc care să constituie instrucțiuni adresate BCN cu

²⁸ Pentru activitățile auditorilor externi independenți ai BCN, a se vedea articolul 27.1 din Statut.

²⁹ Avizele CON/2011/9 și CON/2011/53.

³⁰ Avizul CON/2009/85.

privire la repartizarea profitului acestora³¹. În mod similar, aplicarea unui impozit pe câștigurile de capital nerealizate ale unei BCN ar aduce, de asemenea, atingere principiului independenței financiare³².

Un stat membru nu poate impune unei BCN reduceri de capital fără acordul preliminar al organelor de decizie ale respectivei BCN, scopul fiind acela de a asigura deținerea de către aceasta a unor mijloace financiare suficiente pentru îndeplinirea mandatului de membru al SEBC, în conformitate cu dispozițiile articolului 127 alineatul (2) din Tratat și cu cele ale Statutului. Din același motiv, orice modificare a normelor unei BCN privind repartizarea profitului ar trebui inițiată și adoptată numai în colaborare cu respectiva BCN, aceasta fiind cea mai în măsură să evalueze nivelul capitalului de rezervă de care are nevoie³³. În privința provizioanelor sau a rezervelor financiare, BCN trebuie să aibă posibilitatea de a-și crea, în mod cu totul independent, provizioane financiare în vederea menținerii valorii reale a capitalului și a activelor deținute. Totodată, statele membre nu pot împiedica BCN să își constituie capitalul de rezervă necesar pentru îndeplinirea atribuțiilor care îi revin în calitate de membru al SEBC³⁴.

Răspunderea financiară a autorităților de supraveghere

În majoritatea statelor membre, autoritățile de supraveghere financiară fac parte integrantă din BCN. Aceasta nu ridică probleme în măsura în care aceste autorități sunt supuse procesului independent de adoptare a deciziilor de către BCN. Cu toate acestea, dacă legea atribuie acestor autorități de supraveghere o capacitate decizională separată, este important să se asigure faptul că deciziile adoptate de către acestea nu pun în pericol finanțele BCN în ansamblu. În asemenea cazuri, legislația națională ar trebui să permită BCN să exercite controlul final asupra oricărei hotărâri adoptate de autoritățile de supraveghere care ar putea afecta independența BCN, cu precădere independența financiară a acesteia.

Autonomia în domeniul resurselor umane

Statele membre nu pot aduce atingere capacității unei BCN de a angaja și a păstra personalul calificat necesar pentru îndeplinirea în mod independent a atribuțiilor care i-au fost conferite prin Tratat și Statut. Totodată, o BCN nu poate fi pusă în situația de a nu avea control sau de a avea un control limitat asupra personalului său ori în situația în care guvernul unui stat membru îi poate influența politica în domeniul resurselor umane³⁵.

³¹ Avizul CON/2009/26.

³² Avizele CON/2009/63 și CON/2009/59.

³³ Avizele CON/2009/83 și CON/2009/53.

³⁴ Avizul CON/2009/26.

³⁵ Avizele CON/2008/9, CON/2008/10 și CON/2012/89.

Orice modificare a dispozițiilor legislative privind remunerarea membrilor organelor de decizie ale unei BCN și a angajaților acesteia ar trebui hotărâtă în colaborare strânsă și efectivă cu BCN, luând în considerare opiniile acesteia, pentru a asigura capacitatea permanentă a BCN de a-și îndeplini misiunile în mod independent³⁶. Autonomia în domeniul resurselor umane include și elementele referitoare la sistemul de pensii al personalului.

Dreptul de proprietate

Drepturile unor terți de a interveni sau de a da instrucțiuni unei BCN cu privire la proprietățile acesteia sunt incompatibile cu principiul independenței financiare.

2.2.4 CONFIDENȚIALITATEA

Obligația păstrării secretului profesional de către personalul BCE și al BCN, în conformitate cu dispozițiile articolului 37 din Statut, poate determina inserarea unor dispoziții similare în statutele BCN sau în legislația statelor membre. Supremația legislației UE și a normelor adoptate în temeiul acesteia implică și faptul că dispozițiile legale naționale referitoare la accesul terților la documente nu pot conduce la încălcarea regimului de confidențialitate al SEBC. Accesul unei curți de conturi sau al unui organism similar la informațiile și documentele unei BCN trebuie limitat și nu trebuie să aducă atingere regimului SEBC privind confidențialitatea aplicabil membrilor organelor de decizie și personalului BCN. BCN ar trebui să asigure faptul că aceste organisme păstrează confidențialitatea informațiilor și a documentelor divulgate la un nivel corespunzător celui aplicat de BCN.

2.2.5 INTERDICȚIA DE FINANȚARE MONETARĂ ȘI DE ACCES PRIVILEGIAT

În ceea ce privește interdicția de finanțare monetară și de acces privilegiat, legislația națională a statelor membre care au aderat la Uniunea Europeană în anul 2004 sau în anul 2007 a trebuit adaptată pentru a fi în concordanță cu dispozițiile relevante din Tratat și din Statut și pentru a intra în vigoare la data de 1 mai 2004, respectiv la data de 1 ianuarie 2007. Suedia a trebuit să facă adaptările necesare până la data de 1 ianuarie 1995.

³⁶ Principalele avize sunt: CON/2010/42, CON/2010/51, CON/2010/56, CON/2010/69, CON/2010/80, CON/2011/104, CON/2011/106, CON/2012/6 și CON/2012/86.

2.2.5.1 INTERDICȚIA DE FINANȚARE MONETARĂ

Interdicția de finanțare monetară este prevăzută la articolul 123 alineatul (1) din Tratat, care interzice BCE și BCN din statele membre să acorde credite pe descoperit de cont sau orice alt tip de facilitare de credit instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor UE, administrațiilor publice centrale, autorităților regionale sau locale, celorlalte autorități publice, celorlalte organisme sau întreprinderi publice din statele membre; de asemenea, se interzice cumpărarea de titluri de creanță direct de la acestea de către BCE sau de către BCN. Tratatul prevede o excepție de la această interdicție, aceasta nefiind aplicabilă în cazul instituțiilor de credit cu capital de stat care, în contextul furnizării de lichidități de către băncile centrale, trebuie să beneficieze de același tratament ca și instituțiile private de credit [articolul 123 alineatul (2) din Tratat]. De asemenea, BCE și BCN pot acționa în calitate de agenți fiscali pentru organismele publice menționate anterior (articolul 21.2 din Statut). Domeniul exact de aplicare a interdicției de finanțare monetară este definit mai detaliat în Regulamentul (CE) nr. 3603/93 al Consiliului din 13 decembrie 1993 de precizare a definițiilor necesare aplicării interdicțiilor menționate la articolele 104 și 104b alineatul (1) din Tratat³⁷, care precizează că interdicția vizează orice tip de finanțare a obligațiilor sectorului public față de terți.

Interdicția de finanțare monetară este esențială pentru asigurarea îndeplinirii obiectivului fundamental al politicii monetare (și anume menținerea stabilității prețurilor). De asemenea, finanțarea sectorului public de către banca centrală reduce presiunile în domeniul disciplinei fiscale. Prin urmare, interdicția trebuie interpretată în mod extensiv pentru a se asigura aplicarea ei cu strictețe, sub rezerva unui număr limitat de excepții prevăzute la articolul 123 alineatul (2) din Tratat și în Regulamentul (CE) nr. 3603/93. Astfel, chiar dacă articolul 123 alineatul (1) din Tratat se referă în mod specific la „facilități de credit”, care implică obligația rambursării fondurilor, această interdicție se aplică *a fortiori* și altor forme de finanțare, pentru care nu este prevăzută obligația de rambursare.

Poziția generală a BCE cu privire la compatibilitatea legislației naționale cu această interdicție a fost formulată în principal în cadrul consultărilor BCE de către statele

³⁷ JO L 332, 31.12.1993, p. 1. Articolele 104 și 104b alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene sunt în prezent articolul 123 și articolul 125 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

membre cu privire la proiectele de acte normative naționale, conform articolului 127 alineatul (4) și articolului 282 alineatul (5) din Tratat³⁸.

LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CARE TRANSPUNE INTERDICȚIA DE FINANȚARE MONETARĂ

În general, nu este necesară transpunerea în legislația națională a articolului 123 din Tratat, completat prin Regulamentul (CE) nr. 3603/93, întrucât dispozițiile acestora sunt direct aplicabile. Totuși, în cazul în care legislația națională reflectă aceste dispoziții ale UE direct aplicabile, prevederile acesteia nu pot limita domeniul de aplicare a interdicției de finanțare monetară și nu pot extinde excepțiile prevăzute de legislația UE. De exemplu, o legislație națională care prevede finanțarea de către BCN a angajamentelor financiare asumate de un stat membru față de instituții financiare internaționale [altele decât FMI, astfel cum este prevăzut de Regulamentul (CE) nr. 3603/93] sau față de țări terțe este incompatibilă cu interdicția de finanțare monetară.

FINANȚAREA SECTORULUI PUBLIC SAU A OBLIGAȚIILOR ACESTUIA FAȚĂ DE TERȚI

Legislația națională nu poate impune unei BCN să finanțeze îndeplinirea unor funcții de către alte organisme din sectorul public sau a obligațiilor acestuia față de terți. De exemplu, legile naționale prin care se autorizează sau se solicită finanțarea de către BCN a organelor judiciare sau a celor asimilate acestora, care sunt independente față de BCN și care funcționează ca o extensie a statului, contravin interdicției de finanțare monetară. Implicarea BCN ar trebui să se limiteze la furnizarea de consultanță în privința finanțării sectorului public sau a obligațiilor acestuia față de terți³⁹. În plus, în conformitate cu interdicția de finanțare monetară, o BCN nu poate finanța niciun fond de rezoluție sau schemă de garantare a depozitelor⁴⁰. O BCN nu poate acorda finanțare temporară (de tip „punte”) pentru a permite unui stat membru să își onoreze obligațiile aferente garanțiilor de stat pentru pasivele bancare⁴¹. Totuși, furnizarea de resurse de către o BCN unei autorități de supraveghere nu generează preocupări cu privire la interdicția de finanțare monetară în măsura în care BCN va finanța îndeplinirea unei atribuții legitime de supraveghere financiară, prevăzută de legislația națională ca parte a mandatului acesteia, sau atât timp cât BCN poate contribui la și influența procesul decizional al autorităților de

³⁸ A se vedea Raportul de convergență 2008, pagina 23, nota de subsol 13, care cuprinde o listă de avize IME/BCE care au avut un rol formator în acest domeniu și care au fost adoptate în perioada mai 1995-martie 2008. Alte avize ale BCE cu rol formator în acest domeniu sunt: CON/2008/46; CON/2008/80; CON/2009/59 și CON/2010/4.

³⁹ Avizul CON/2012/85.

⁴⁰ Avizele CON/2011/103 și CON/2012/22.

⁴¹ Avizul CON/2012/4.

supraveghere⁴². Totodată, repartizarea profitului BCN câtă vreme acesta nu a fost realizat integral, înregistrat în contabilitate și auditat contravine interdicției de finanțare monetară. Pentru a respecta interdicția de finanțare monetară, suma transferată către bugetul de stat în conformitate cu normele aplicabile privind repartizarea profitului nu poate fi achitată, nici măcar parțial, din capitalul de rezervă al BCN. Prin urmare, normele privind repartizarea profitului nu ar trebui să afecteze capitalul de rezervă al BCN. De asemenea, atunci când se transferă statului active ale BCN, acestea trebuie remunerate la valoarea de piață, iar transferul ar trebui să fie simultan cu remunerarea⁴³.

În mod similar, nu este permisă intervenția în îndeplinirea altor misiuni legate de Eurosistem, precum administrarea rezervelor valutare, prin introducerea impozitării câștigurilor teoretice și a celor nerealizate⁴⁴.

ASUMAREA ANGAJAMENTELOR SECTORULUI PUBLIC

Legislația națională care impune unei BCN preluarea angajamentelor unui organism public anterior independent, ca urmare a reorganizării la nivel național a anumitor atribuții și îndatoriri (de exemplu, în contextul transferării către BCN a anumitor atribuții de supraveghere îndeplinite anterior de stat sau de autorități/organisme publice independente), fără să exonereze BCN de obligațiile financiare care rezultă din activitățile precedente ale respectivului organism, ar fi incompatibilă cu interdicția de finanțare monetară.

ASISTENȚA FINANCIARĂ ACORDATĂ INSTITUȚIILOR DE CREDIT ȘI/SAU FINANCIARE

Legislația națională care prevede finanțarea instituțiilor de credit de către o BCN, acordată în mod independent și discreționar, în alt context decât cel al îndeplinirii atribuțiilor băncii centrale (cum ar fi operațiunile de politică monetară, cele privind sistemele de plăți sau acoperirea temporară a necesarului de lichiditate), mai exact sprijinul acordat instituțiilor de credit și/sau financiare aflate în incapacitate de plată, ar fi incompatibilă cu interdicția de finanțare monetară.

Aceasta se aplică îndeosebi sprijinului acordat instituțiilor de credit aflate în incapacitate de plată. Raționamentul este acela conform căruia prin finanțarea unei instituții de credit aflate în incapacitate de plată o BCN și-ar asuma o atribuție a statului. Aceleași preocupări

---

⁴² Avizul CON/2010/4.

⁴³ Avizele CON/2011/91 și CON/2011/99.

⁴⁴ Avizul CON/2009/63.

se manifestă și în cazul finanțării de către Eurosistem a unei instituții de credit recapitalizate în scopul restabilirii gradului de solvabilitate al acestora prin intermediul plasamentelor directe de instrumente de natura datoriei emise de stat atunci când nu există alte surse alternative de finanțare pe piață (denumite în continuare „obligațiuni pentru recapitalizare”), care urmează a fi folosite cu titlu de garanții. În cazul recapitalizării unei instituții de credit de către stat prin intermediul plasamentelor directe de obligațiuni pentru recapitalizare, utilizarea ulterioară a acestora cu titlu de garanții în cadrul operațiunilor de furnizare de lichiditate ale băncii centrale generează preocupări în privința finanțării monetare⁴⁵.

Asistența pentru acoperirea necesarului de lichiditate în situații de urgență, acordată în mod independent și liber de către o BCN unei instituții de credit solvabile, pe baza garanțiilor suplimentare sub forma unei garanții de stat, trebuie să îndeplinească următoarele criterii: (i) să se asigure că creditul oferit de BCN este pe o perioadă cât mai scurtă; (ii) să vizeze aspecte referitoare la stabilitatea sistemică; (iii) să nu existe îndoieli cu privire la validitatea din punct de vedere juridic și la caracterul executoriu al garanției de stat în contextul legislației naționale aplicabile și (iv) să nu existe îndoieli cu privire la caracterul adecvat din punct de vedere economic al garanției de stat, care ar trebui să acopere atât principalul, cât și dobânda aferente împrumuturilor⁴⁶.

În acest scop, ar trebui avută în vedere introducerea unor trimiteri la articolul 123 din Tratat în legislația națională.

ASISTENȚA FINANCIARĂ ACORDATĂ SISTEMELOR DE GARANTARE A DEPOZITELOR ȘI DE COMPENSARE A INVESTITORILOR

Directiva privind sistemele de garantare a depozitelor⁴⁷ și Directiva privind sistemele de compensare pentru investitori⁴⁸ prevăd că toate costurile de finanțare a sistemelor de garantare a depozitelor și a celor de compensare pentru investitori trebuie suportate de instituțiile de credit și, respectiv, de societățile de investiții. Legislația națională care prevede finanțarea de către o BCN a unei scheme naționale de garantare a depozitelor în cazul instituțiilor de credit sau a unui sistem național de compensare a investitorilor în cazul societăților de investiții este compatibilă cu interdicția de finanțare monetară numai

⁴⁵ Avizele CON/2012/50, CON/2012/64 și CON/2012/71.

⁴⁶ Alte avize aplicabile în acest domeniu sunt menționate în Avizul CON/2012/4, nota de subsol 42.

⁴⁷ Considerentul 23 al Directivei 94/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 1994 privind sistemele de garantare a depozitelor (JO L 135, 31.5.1994, p. 5).

⁴⁸ Considerentul 23 al Directivei 97/9/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 martie 1997 privind sistemele de compensare pentru investitori (JO L 84, 26.3.1997, p. 22).

dacă se referă la finanțarea pe termen scurt și la soluționarea unor situații urgente, implică aspecte referitoare la stabilitatea sistemică, iar deciziile rămân la latitudinea BCN. În acest scop, ar trebui avută în vedere introducerea unor trimiteri la articolul 123 din Tratat în legislația națională. Atunci când își exercită dreptul de a acorda un împrumut, BCN trebuie să se asigure că nu își asumă *de facto* o atribuție a statului⁴⁹. Mai exact, asistența acordată de banca centrală schemelor de garantare a depozitelor nu ar trebui să reprezinte o operațiune sistematică de prefinanțare⁵⁰.

Conform interdicției de finanțare monetară, o BCN nu poate finanța niciun fond de rezoluție. Atunci când o BCN îndeplinește funcția de autoritate de rezoluție, aceasta nu trebuie să își asume sau să finanțeze în niciun caz vreo obligație a unei instituții-punte sau a unui vehicul de administrare a activelor⁵¹.

FUNCȚIA DE AGENT FISCAL

Articolul 21.2 din Statut prevede că „BCE și băncile centrale naționale pot acționa în calitate de agenți fiscali” pentru „instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii, administrațiile centrale, autoritățile regionale sau locale, celelalte autorități publice, celelalte organisme sau întreprinderi publice din statele membre”. Scopul articolului 21.2 din Statut este acela de a permite BCN, ca urmare a transferului competenței în domeniul politicii monetare către Eurosistem, să continue desfășurarea serviciilor de agent fiscal furnizate în mod tradițional de băncile centrale guvernelor și altor entități publice fără ca, în mod automat, aceasta să constituie o încălcare a interdicției de finanțare monetară. Regulamentul (CE) nr. 3603/93 prevede pentru funcția de agent fiscal o serie de excepții clare și strict determinate de la interdicția de finanțare monetară: (i) creditele pe parcursul zilei (*intra-day*) acordate sectorului public sunt permise cu condiția să nu depășească ziua de creditare și să nu fie posibilă nicio prelungire⁵²; (ii) creditarea conturilor sectorului public cu cecuri emise de terți înainte ca banca emitentului cecului să fie debitată este permisă dacă de la momentul primirii cecului a trecut o perioadă de timp fixă corespunzătoare perioadei normale de încasare a cecurilor de către BCN respectivă, cu condiția ca sumele în tranzit să aibă caracter excepțional, o valoare mică și să se anuleze într-o perioadă scurtă de timp⁵³ și (iii) deținerea de monede emise de sectorul public și creditate către sectorul public este permisă dacă

⁴⁹ Avizul CON/2011/83.

⁵⁰ Avizul CON/2011/84.

⁵¹ Avizele CON/2012/99 și CON/2011/103.

⁵² A se vedea articolul 4 din Regulamentul (CE) nr. 3603/93.

⁵³ A se vedea articolul 5 din Regulamentul (CE) nr. 3603/93.

valoarea acestor active rămâne inferioară nivelului de 10% din monedele aflate în circulație⁵⁴.

Legislația națională privind funcția de agent fiscal ar trebui să fie compatibilă cu legislația UE în general și cu interdicția de finanțare monetară în special. Luând în considerare recunoașterea expresă la articolul 21.2 din Statut a furnizării de servicii de agent fiscal ca funcție legitimă îndeplinită în mod tradițional de BCN, furnizarea de către băncile centrale a serviciilor de agent fiscal respectă interdicția de finanțare monetară, cu condiția ca aceste servicii să rămână în cadrul funcției de agent fiscal și să nu reprezinte finanțarea de către banca centrală a obligațiilor sectorului public față de terți sau creditarea de către banca centrală a sectorului public în afara excepțiilor definite în mod strict și specificate în Regulamentul (CE) nr. 3603/93⁵⁵. Legislația națională care permite unei BCN să dețină depozite ale administrației publice și să administreze conturile administrației publice nu generează preocupări în privința respectării interdicției de finanțare monetară atât timp cât dispozițiile acesteia nu permit acordarea de credite, inclusiv pe descoperit de cont *overnight*. Totuși, ar exista o preocupare cu privire la respectarea interdicției de finanțare monetară în cazul în care, de exemplu, legislația națională ar permite remunerarea depozitelor sau a soldurilor conturilor curente la un nivel mai ridicat decât cel al cursului pieței, iar nu la cursul pieței sau la un nivel mai scăzut decât al acestuia. Remunerarea la un nivel mai ridicat decât cel al cursului pieței reprezintă un credit *de facto*, care contravine obiectivului interdicției de finanțare monetară și, din acest motiv, poate submina obiectivele acestei interdicții. Este esențial ca orice remunerare a unui cont să reflecte parametrii pieței și este deosebit de important să se coreleze rata remunerării depozitelor cu scadența acestora⁵⁶. De asemenea, furnizarea de către o BCN de servicii de agent fiscal fără remunerare nu generează preocupări cu privire la finanțarea monetară, cu condiția să fie servicii de bază de agent fiscal⁵⁷.

2.2.5.2 INTERDICȚIA DE ACCES PRIVILEGIAT

În calitate de autorități publice, BCN nu pot lua măsuri care să asigure accesul privilegiat al sectorului public la instituțiile financiare, cu excepția cazurilor în care astfel de măsuri sunt întemeiate pe considerente de natură prudențială. Totodată, normele emise de BCN cu privire la mobilizarea de titluri de creanță sau garantarea cu acestea nu trebuie să

⁵⁴ A se vedea articolul 6 din Regulamentul (CE) nr. 3603/93.

⁵⁵ Avizele CON/2009/23, CON/2009/67 și CON/2012/9.

⁵⁶ A se vedea, printre altele, Avizele CON/2010/54 și CON/2010/55.

⁵⁷ Avizul CON/2012/9.

servească la eludarea interdicției de acces privilegiat⁵⁸. Legislația în materie a statelor membre nu poate prevedea nicio modalitate de acces privilegiat.

Acest raport analizează îndeaproape compatibilitatea legislației naționale sau a normelor adoptate de BCN și a statutelor BCN cu dispozițiile Tratatului referitoare la interdicția de acces privilegiat. Totuși, prezentul raport nu exclude posibilitatea unei evaluări care să constate dacă actele cu putere de lege și actele administrative din statele membre sunt utilizate, sub pretextul considerentelor de natură prudențială, ca mijloc de eludare a interdicției de acces privilegiat. O astfel de evaluare depășește sfera de cuprindere a acestui raport.

2.2.6 ORTOGRAFIA UNICĂ A EURO

Articolul 3 alineatul (4) din Tratatul privind Uniunea Europeană prevede că „Uniunea instituie o uniune economică și monetară a cărei monedă este euro”. În textele Tratatelor publicate în toate limbile oficiale care sunt scrise cu caractere latine, moneda euro este identificată în mod consecvent la cazul nominativ singular drept „euro”. În textele redactate cu caractere grecești, euro se scrie „ευρώ”, iar în textele cu caractere chirilice, euro se scrie „евро”⁵⁹. În același sens, Regulamentul (CE) nr. 974/98 al Consiliului din 3 mai 1998 privind introducerea euro⁶⁰ prevede clar că denumirea monedei unice trebuie să fie aceeași în toate limbile oficiale ale UE, având în vedere existența unor alfabete diferite. Prin urmare, Tratatul prevăd ortografia unică a cuvântului „euro” la cazul nominativ singular în toate dispozițiile legislative naționale și ale UE, având în vedere existența unor alfabete diferite.

Luând în considerare competența exclusivă a UE în stabilirea denumirii monedei unice, orice abatere de la această regulă contravine Tratatelor și ar trebui eliminată. Deși acest

⁵⁸ A se vedea articolul 3 alineatul (2) și considerentul 10 al Regulamentului (CE) nr. 3604/93 al Consiliului din 13 decembrie 1993 de stabilire a definițiilor pentru aplicarea interdicției accesului privilegiat prevăzute la articolul 104a [în prezent articolul 124] din Tratat (JO L 332, 31.12.1993, p. 4).

⁵⁹ „Declarația Republicii Letonia, a Republicii Ungare și a Republicii Malta cu privire la ortografierea denumirii monedei unice în Tratat”, anexată la Tratat, prevede că „Fără a aduce atingere ortografierii unificate a denumirii monedei unice a Uniunii Europene menționate de Tratat și celei care figurează pe bancnote și monede, Letonia, Ungaria și Malta declară că ortografierea numelui monedei unice, inclusiv a derivatelor sale, folosită în versiunea în limba letonă, în versiunea în limba maghiară și în versiunea în limba malteză a Tratatelor nu produce efecte asupra regulilor existente ale limbii letone, ale limbii maghiare și ale limbii malteze”.

⁶⁰ JO L 139, 11.5.1998, p. 1.

principiu se aplică tuturor tipurilor de legislație națională, evaluarea din cadrul capitolului consacrat Letoniei pune accentul pe statutul BCN și pe legislația privind denumirea monedei unice în limba letonă.

2.2.7 INTEGRAREA JURIDICĂ A BCN ÎN EUROSISTEM

Dispozițiile legislației naționale (îndeosebi ale statutului unei BCN, dar și ale altor acte normative) de natură să împiedice îndeplinirea misiunilor legate de Eurosistem sau respectarea deciziilor BCE sunt incompatibile cu funcționarea eficientă a Eurosistemului după adoptarea euro de către un stat membru. În consecință, legislația națională trebuie adaptată pentru a asigura compatibilitatea cu Tratatul și cu Statutul din perspectiva misiunilor legate de Eurosistem. În vederea respectării articolului 131 din Tratat, a fost necesară modificarea legislației naționale pentru a asigura compatibilitatea acesteia până la data înființării SEBC (în cazul Suediei) și până la 1 mai 2004 și 1 ianuarie 2007 (în cazul statelor membre care au aderat la UE la datele respective). Cu toate acestea, obligațiile statutare referitoare la integrarea juridică deplină a unei BCN în Eurosistem intră în vigoare numai atunci când integrarea devine efectivă, respectiv la data la care statul membru care face obiectul unei derogări adoptă moneda euro.

Principalele domenii analizate în prezentul raport sunt cele în care dispozițiile statutare pot împiedica o BCN să se conformeze cerințelor Eurosistemului. Acestea includ dispoziții care ar putea împiedica participarea BCN la aplicarea politicii monetare unice, astfel cum este definită de organele de decizie ale BCE, sau îndeplinirea de către un guvernator a atribuțiilor care îi revin în calitate de membru al Consiliului guvernatorilor BCE, precum și dispozițiile care contravin prerogativelor BCE. Se face distincție între obiectivele de politică economică, misiuni, dispozițiile financiare, politica valutară și cooperarea internațională. De asemenea, sunt menționate și alte domenii în care ar putea fi necesară adaptarea statutului unei BCN.

2.2.7.1 OBIECTIVE DE POLITICĂ ECONOMICĂ

Integrarea deplină a unei BCN în Eurosistem presupune ca obiectivele statutare ale acesteia să fie compatibile cu obiectivele SEBC, astfel cum sunt prevăzute la articolul 2 din Statut. Aceasta implică, printre altele, adaptarea obiectivelor statutare cu o „conotație națională” (de exemplu, în cazul în care dispozițiile statutare se referă la obligația de aplicare a politicii monetare în contextul politicii economice generale a statului membru respectiv). De asemenea, obiectivele secundare ale unei BCN trebuie să fie consecvente și

să nu interfereze cu obligația acesteia de a susține politicile economice generale de la nivelul UE cu scopul de a contribui la realizarea obiectivelor UE, definite la articolul 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană. Această obligație constituie un obiectiv în sine, formulat astfel încât să nu aducă atingere menținerii stabilității prețurilor⁶¹.

2.2.7.2 MISIUNI

Misiunile unei BCN a unui stat membru care a adoptat euro sunt stabilite cu precădere prin Tratat și Statut, având în vedere că respectiva BCN este parte integrantă a Eurosistemului. În consecință, în scopul respectării articolului 131 din Tratat, dispozițiile referitoare la atribuțiile unei BCN din statutul acesteia trebuie comparate cu dispozițiile corespunzătoare din Tratat și din Statut, iar eventualele incompatibilități trebuie eliminate⁶². Această cerință se aplică oricăror dispoziții care, după adoptarea monedei euro și integrarea în Eurosistem, constituie un impediment în îndeplinirea misiunilor legate de SEBC, îndeosebi acelor dispoziții care nu respectă competențele SEBC prevăzute în capitolul IV din Statut.

Orice dispoziție legislativă națională referitoare la politica monetară trebuie să recunoască faptul că politica monetară a UE reprezintă o misiune care trebuie îndeplinită prin intermediul Eurosistemului⁶³. Statutul unei BCN poate cuprinde dispoziții referitoare la instrumentele de politică monetară. Aceste dispoziții ar trebui să fie comparabile cu dispozițiile corespunzătoare din Tratat și din Statut, iar orice incompatibilitate trebuie eliminată în vederea respectării articolului 131 din Tratat.

În contextul recentelor inițiative legislative naționale destinate contracarării turbulențelor de pe piețele financiare, BCE a subliniat că ar trebui evitate orice distorsiuni pe segmentele naționale ale pieței monetare din zona euro, întrucât acestea ar putea afecta implementarea politicii monetare unice. Aceasta vizează în special extinderea garanțiilor de stat în vederea acoperirii depozitelor interbancare⁶⁴.

Statele membre trebuie să asigure faptul că măsurile legislative naționale vizând soluționarea problemelor de lichiditate cu care se confruntă întreprinderile sau persoanele care desfășoară profesii liberale, de exemplu datoriile acestora față de instituțiile financiare, nu exercită un impact negativ asupra lichidității de pe piață. Mai exact, aceste

⁶¹ Avizele CON/2010/30 și CON/2010/48.

⁶² A se vedea, în special, articolele 127 și 128 din Tratat și articolele 3-6 și 16 din Statut.

⁶³ Articolul 127 alineatul (2) prima liniuță din Tratat.

⁶⁴ Avizele CON/2009/99 și CON/2011/79.

măsurile nu pot încălca principiul unei economii de piață deschise, astfel cum este prevăzut la articolul 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, întrucât acest fapt ar putea limita fluxul de credite, ar putea influența în mod semnificativ stabilitatea instituțiilor financiare și a piețelor și, prin urmare, ar putea afecta îndeplinirea misiunilor Eurosistemului⁶⁵.

Dispozițiile legislative naționale care conferă BCN dreptul exclusiv de a emite bancnote trebuie să menționeze că, odată cu adoptarea euro, Consiliul guvernatorilor BCE are dreptul exclusiv de a autoriza emisiunea de bancnote euro, în conformitate cu articolul 128 alineatul (1) din Tratat și articolul 16 din Statut, în timp ce dreptul de emisiune a bancnotelor euro aparține BCE și BCN. Totodată, dispozițiile legislative naționale care permit guvernelor să influențeze aspecte precum cupiurile, producția, volumul și retragerea din circulație a bancnotelor euro trebuie să fie abrogate sau, după caz, să prevadă competențele BCE în ceea ce privește bancnotele euro, conform dispozițiilor Tratatului și Statutului. Indiferent de delimitarea responsabilităților între guverne și BCN în legătură cu monedele, odată cu adoptarea euro, dispozițiile aplicabile trebuie să prevadă competența BCE de a aproba volumul de emisiune a monedelor euro. Un stat membru nu poate considera că bancnotele și monedele metalice aflate în circulație reprezintă datoria BCN față de guvernul statului respectiv, întrucât aceasta ar contraveni principiului monedei unice și ar fi incompatibilă cu cerințele privind integrarea juridică în Eurosistem⁶⁶.

În ceea ce privește administrarea rezervelor valutare⁶⁷, orice stat membru care a adoptat moneda euro și care nu își transferă rezervele valutare oficiale⁶⁸ la BCN încalcă Tratatul. De asemenea, orice drept al unui terț (de exemplu, guvernul sau parlamentul) de a influența deciziile unei BCN în legătură cu administrarea rezervelor valutare oficiale este incompatibil cu articolul 127 alineatul (2) a treia liniuță din Tratat. În plus, BCN trebuie să furnizeze BCE active externe de rezervă proporțional cu cotele deținute din capitalul subscris al BCE. Aceasta înseamnă că nu trebuie să existe obstacole juridice pentru BCN privind transferul activelor externe de rezervă către BCE.

---

⁶⁵ Avizul CON/2010/8.

⁶⁶ Avizul CON/2008/34.

⁶⁷ Articolul 127 alineatul (2) a treia liniuță din Tratat.

⁶⁸ Cu excepția fondurilor de rulment în valută, pe care guvernele statelor membre le pot păstra în temeiul articolului 127 alineatul (3) din Tratat.

2.2.7.3 DISPOZIȚII FINANCIARE

Dispozițiile financiare din Statut includ norme privind conturile financiare⁶⁹, auditul⁷⁰, subscrierea capitalului⁷¹, transferul activelor externe de rezervă⁷² și repartizarea veniturilor monetare⁷³. BCN trebuie să își poată îndeplini obligațiile care le revin în temeiul acestor dispoziții și, prin urmare, orice prevederi naționale incompatibile trebuie abrogate.

2.2.7.4 POLITICA VALUTARĂ

Un stat membru care face obiectul unei derogări își poate menține legislația națională care prevede responsabilitatea guvernului pentru politica valutară a statului membru respectiv, BCN având în acest caz un rol consultativ și/sau executiv. Totuși, la momentul adoptării euro de către statul membru respectiv, legislația în cauză trebuie să reflecte faptul că responsabilitatea pentru politica valutară a zonei euro a fost transferată la nivelul UE, în conformitate cu articolele 138 și 219 din Tratat.

2.2.7.5 COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ

În vederea adoptării euro, legislația națională trebuie să fie compatibilă cu articolul 6.1 din Statut, care prevede că, în domeniul cooperării internaționale cu privire la misiunile încredințate Eurosistemului, BCE hotărăște asupra modului în care SEBC este reprezentat. Legislația națională care permite unei BCN să participe la instituțiile monetare internaționale trebuie să condiționeze această participare de aprobarea BCE (articolul 6.2 din Statut).

2.2.7.6 DIVERSE

Pe lângă aspectele menționate anterior, în cazul anumitor state membre există o serie de alte domenii în care dispozițiile naționale trebuie adaptate (de exemplu, în domeniul sistemelor de compensare și de plăți și al schimbului de informații).

---

⁶⁹ Articolul 26 din Statut.

⁷⁰ Articolul 27 din Statut.

⁷¹ Articolul 28 din Statut.

⁷² Articolul 30 din Statut.

⁷³ Articolul 32 din Statut.

3 SINTEZĂ: LETONIA

În perioada de referință mai 2012-aprilie 2013, rata medie anuală a inflației IAPC înregistrată de Letonia a fost de 1,3%, nivel net inferior valorii de referință de 2,7% corespunzătoare criteriului privind stabilitatea prețurilor.

Analiza retrospectivă pe o perioadă mai îndelungată arată că, în Letonia, inflația măsurată prin prețurile de consum a avut un caracter foarte volatil, fluctuând între -1,2% și 15,3% (medii anuale) în ultimii zece ani. După aderarea Letoniei la UE în anul 2004, inflația a crescut, nivelurile acesteia fluctuând între 6% și 7% pentru câțiva ani, iar ulterior, în anii 2007 și 2008, s-a accelerat puternic. Îndeosebi în anii de expansiune economică din a doua jumătate a deceniului, Letonia a înregistrat semnale tot mai numeroase care indicau o tendință pronunțată de supraîncălzire, precum și de adâncire a dezechilibrelor macroeconomice. Pe măsură ce aceste evoluții macroeconomice s-au dovedit nesustenabile, economia letonă s-a confruntat cu o criză profundă începând cu anul 2008. După ce a consemnat un vârf de 15,3% în anul 2008, rata medie anuală a inflației IAPC a scăzut semnificativ. Prețurile de consum și îndeosebi costurile unitare cu forța de muncă s-au redus, ceea ce a contribuit la redobândirea competitivității prin prețuri și costuri a Letoniei. Această ajustare s-a încheiat pe parcursul anului 2010, odată cu stabilizarea condițiilor macroeconomice și cu reluarea creșterii progresive a costurilor unitare cu forța de muncă. Evoluția inflației în ultimii ani a fost determinată în special de fluctuațiile prețurilor materiilor prime pe piețele internaționale și de variațiile impozitelor indirecte și ale prețurilor administrate. Analizând evoluțiile recente, rata anuală a inflației IAPC a continuat să scadă la începutul anului 2013, situându-se la -0,4% în luna aprilie, după vârful de 4,8% consemnat la jumătatea anului 2011. Totuși, traiectoria descendentă a inflației IAPC a reflectat, de asemenea, impactul scăderii cotei TVA începând cu luna iulie 2012 (cu un punct procentual până la 21%), dar și al creșterilor de mai mică amploare ale prețurilor administrate începând cu luna ianuarie 2013, acestea din urmă reflectând și reducerea prețurilor materiilor prime.

Cele mai recente prognoze disponibile privind inflația, furnizate de principalele instituții internaționale, indică o creștere a acesteia în perioada 2013-2014 până la valori cuprinse între 1,4% și 1,8% în anul 2013 și între 2,1% și 2,7% în anul 2014. Pentru anul 2014, aceste prognoze sunt superioare celor referitoare la media zonei euro. Balanța riscurilor asociate prognozelor privind inflația pentru anii următori este înclinată în sensul creșterii.

Aceste riscuri sunt generate îndeosebi de posibilitatea majorării prețurilor materiilor prime și de creșteri peste așteptări ale costurilor salariale.

Privind în perspectivă, menținerea unor rate scăzute ale inflației va reprezenta o provocare pentru Letonia pe termen mediu, având în vedere spațiul limitat de manevră al politicii monetare într-un context caracterizat de flexibilitatea redusă a cursului de schimb nominal. Experiența anilor de expansiune economică (2005 și 2007) arată că presiunile inflaționiste interne pot fi dificil de controlat, iar reluarea exuberanței economice dificil de evitat. Totodată, pierderile de competitivitate din perioada anterioară vor limita creșterea economică și, prin urmare, ar putea determina, într-o anumită măsură, atenuarea presiunilor inflaționiste în anii următori. Este însă posibil ca procesul de recuperare a decalajelor să adâncească diferențialul de inflație între Letonia și zona euro pe termen mediu, deoarece nivelul PIB pe locuitor și cel al prețurilor continuă să fie mai reduse în Letonia decât în zona euro. Cu toate acestea, este dificil de evaluat amploarea exactă a efectelor inflaționiste generate de acest proces. În general, în contextul procesului de convergență economică, nu se poate exclude posibilitatea manifestării din nou a unor presiuni semnificative pe partea cererii. Luând în considerare lipsa de flexibilitate a cursului de schimb nominal și limitele instrumentelor alternative de politică anti-ciclică, poate fi dificil de evitat reparația dezechilibrelor macroeconomice, inclusiv a unor rate înalte ale inflației.

În concluzie, rata medie anuală a inflației IAPC în Letonia este în prezent net inferioară valorii de referință. Cu toate acestea, există preocupări cu privire la sustenabilitatea convergenței inflației.

La data finalizării acestui raport, Letonia face obiectul unei proceduri de deficit excesiv, conform unei decizii a Consiliului UE, termenul limită pentru corectarea deficitului excesiv fiind anul 2012. În anul de referință 2012, Letonia a înregistrat un deficit bugetar de 1,2% din PIB, valoare net inferioară celei de referință de 3%. Ponderea datoriei publice brute în PIB s-a situat la 40,7%, nivel inferior valorii de referință de 60%. Pentru anul 2013, Comisia Europeană prognozează că deficitul bugetar va rămâne neschimbat la 1,2% din PIB, în timp ce ponderea datoriei publice în PIB va crește la 43,2%. În privința altor indicatori fiscali, în anul 2012 ponderea deficitului nu a depășit ponderea în PIB a investițiilor publice. În anul 2013 și ulterior, Letonia trebuie să asigure progresul în procesul de consolidare fiscală în conformitate cu cerințele componentei preventive a

Pactului de stabilitate și creștere, respectând cu strictețe prevederile recent adoptatei Legi privind disciplina fiscală.

Moneda letonă participă la MCS II începând cu data de 2 mai 2005, cu o bandă de fluctuație standard de $\pm 15\%$. La data intrării în MCS II, autoritățile letone și-au asumat, cu titlu unilateral, angajamentul de a menține cursul de schimb al monedei naționale (lats) în intervalul de variație de $\pm 1\%$ din jurul parității centrale, ceea ce nu presupune obligații suplimentare din partea BCE. În perioada de referință de doi ani (17 mai 2011-16 mai 2013), latsul s-a menținut la un curs apropiat de paritatea sa centrală. Atât deviația maximă în sens ascendent, cât și cea în sens descendent a cursului de schimb de la paritatea centrală a MCS II s-au situat la 1,0%. În intervalul cuprins între finele anului 2008 și luna ianuarie 2012, UE și FMI au derulat un program de asistență financiară internațională în valoare de 7,5 miliarde EUR. Între finele anului 2008 și finele anului 2010, autoritățile letone au tras suma totală de 4,5 miliarde EUR din acest program, reducând astfel vulnerabilitățile financiare și contribuind la diminuarea presiunilor exercitate asupra cursului de schimb. În perioada de referință de doi ani (17 mai 2011-16 mai 2013), statul leton nu a tras suma rămasă de 3,0 miliarde EUR și a efectuat plăți anticipate aferente împrumutului acordat de FMI. Cu toate acestea, pe lângă aportul la diminuarea riscurilor asociate vulnerabilităților financiare, este posibil ca acest aranjament să fi contribuit, de asemenea, la atenuarea riscului asociat presiunilor exercitate asupra cursului de schimb. Volatilitatea cursului de schimb al latsului leton în raport cu euro, măsurată prin deviațiile standard anualizate ale variațiilor procentuale zilnice, s-a situat, în general, la niveluri foarte reduse în perioada analizată. Diferențialele de dobândă pe termen scurt față de rata dobânzii EURIBOR la trei luni au consemnat valori negative în cursul anului 2011, iar ulterior au crescut la niveluri ușor pozitive. Din perspectiva termenului mai lung, în luna aprilie 2013 atât cursul de schimb efectiv real al latsului leton, cât și cursul bilateral real față de euro s-au situat la niveluri relativ apropiate de mediile istorice corespunzătoare pe 10 ani. Letonia a consemnat deficite deosebit de ample ale contului curent și de capital al balanței de plăți, ponderea acestora în PIB depășind nivelul de 20% în anii 2006 și 2007. Comprimarea puternică a cererii interne, care a condus la scăderea importurilor, precum și câștigurile de competitivitate și revirimentul susținut al exporturilor au determinat reducerea semnificativă a deficitului și, ulterior, înregistrarea unui excedent foarte ridicat al contului curent și de capital, respectiv 11,1% din PIB în anul 2009. Această schimbare drastică a reflectat diminuarea substanțială a deficitului aferent bunurilor și, într-o mai mică măsură, majorările

excedentelor consemnate de servicii și transferuri, precum și îmbunătățirea temporară a soldului veniturilor. Excedentul s-a restrâns ulterior la 0,0% în anul 2011 și la 1,3% în anul 2012, reflectând revigorarea cererii interne, în special a investițiilor, în contextul expansiunii mai puternice a importurilor, comparativ cu cea a exporturilor. Poziția investițională internațională netă a Letoniei s-a deteriorat considerabil până la declanșarea crizei, de la -43,8% din PIB în anul 2003 până la -82,7% în anul 2009, reducându-se ulterior la -65,1% în anul 2012. Nivelul în continuare foarte ridicat al pasivelor externe nete ale Letoniei indică importanța politicilor fiscale și structurale în sprijinirea sustenabilității externe.

În perioada de referință mai 2012-aprilie 2013, ratele dobânzilor pe termen lung s-au situat, în medie, la 3,8%, valoare inferioară celei de referință de 5,5%, corespunzătoare criteriului de convergență privind ratele dobânzilor. În perioada de referință, ratele dobânzilor pe termen lung au scăzut, pe fondul evoluției favorabile a condițiilor macroeconomice și a finanțelor publice, al îmbunătățirii calificativelor de credit și, în special în a doua jumătate a anului 2012, al ameliorării condițiilor pe piețele financiare internaționale. La finele perioadei de referință, ratele dobânzilor pe termen lung s-au situat la 3,2%, cu 0,3 puncte procentuale peste cele corespunzătoare mediei zonei euro (și cu 1,6 puncte procentuale peste randamentul obligațiunilor guvernamentale pe termen lung cu rating AAA din zona euro).

În ansamblu, cu toate că Letonia se încadrează în nivelurile de referință stabilite prin criteriile de convergență, sustenabilitatea convergenței economice pe termen mai lung a Letoniei reprezintă un motiv de preocupare. Într-adevăr, în perioada anterioară, Letonia s-a confruntat cu episoade importante de *boom and bust* și volatilitate macroeconomică ridicată, care s-au reflectat, printre altele, și în prețurile interne și ratele dobânzilor pe termen lung. Recent, Letonia a introdus o serie de măsuri de politică pentru lărgirea cadrului intern pentru politici anti-ciclice. Aderarea la o uniune monetară implică renunțarea la instrumente monetare și de curs de schimb, dar și importanța crescută a flexibilității și rezistenței la șocuri a economiei naționale. Astfel, sustenabilitatea economică depinde de disponibilitatea permanentă atât a autorităților, cât și a publicului larg, de ajustare și de implementare a reformelor și măsurilor de politică necesare pentru menținerea stabilității macroeconomice și a competitivității economiei.

Crearea și menținerea unui mediu favorabil convergenței sustenabile în Letonia necesită implementarea unor politici economice care să asigure stabilitatea macroeconomică, inclusiv stabilitatea sustenabilă a prețurilor. Referitor la dezechilibrele macroeconomice, Comisia Europeană nu a nominalizat Letonia în vederea efectuării unei analize amănunțite în Rapoartele sale privind mecanismele de alertă din anii 2012 și 2013. Totodată, dat fiind spațiul limitat de manevră al politicii monetare în contextul lipsei de flexibilitate a cursului de schimb nominal, este esențial ca alte domenii de politică să furnizeze economiei mijloacele prin care aceasta să depășească șocurile specifice și să preîntâmpine posibila reapariție a dezechilibrelor macroeconomice. Prin urmare, autoritățile ar trebui să exploreze posibilitățile de consolidare în continuare a instrumentelor alternative de politici anti-ciclice aflate la dispoziția acestora, pe lângă măsurile adoptate începând cu anul 2009. Astfel, progresele din aceste domenii vor contribui la realizarea unui mediu propice stabilității sustenabile a prețurilor și la stimularea competitivității și a creșterii gradului de ocupare a forței de muncă.

În primul rând, este necesar ca Letonia să continue procesul de consolidare fiscală în conformitate cu cerințele Pactului de stabilitate și creștere, să implementeze și să adere la un cadru fiscal care să preîntâmpine revenirea la politici prociclice în perioada următoare. Totodată, este importantă menținerea câștigurilor de competitivitate din ultimii ani prin evitarea reluării creșterii costurilor unitare cu forța de muncă. Este esențială implementarea în continuare a reformelor structurale care vizează în special îmbunătățirea condițiilor de funcționare a pieței muncii, în cazul căreia șomajul ridicat coincide cu necorelări între competențele forței de muncă și cerințele pieței și cu deficitele de forță de muncă din unele sectoare.

Deși capacitatea de ajustare a Letoniei a fost ridicată, indicatorii acesteia privind calitatea instituțiilor și a guvernărilor indică necesitatea efectuării de progrese în acest domeniu. Analizând pozițiile actuale ale celor 27 de state membre ale UE conform rapoartelor întocmite de diferite organizații internaționale, deși mediul de afaceri al Letoniei este considerat ca fiind deosebit de pozitiv, performanțele sale relativ reduse în domeniul guvernărilor indică necesitatea unui mediu instituțional mai puternic (pentru detalii suplimentare, a se vedea Secțiunea 4.1). În plus, se estimează că economia subterană, deși în scădere, este în continuare relativ dezvoltată în Letonia. Aceste vulnerabilități nu determină numai pierderea de venituri publice, ci și distorsionează concurența, scad

competitivitatea Letoniei și diminuează atractivitatea acestei țări ca destinație pentru investițiile străine directe, afectând investițiile și productivitatea pe termen lung.

Referitor la sectorul financiar, dependența unei părți semnificative a sectorului bancar de depozitele non-rezidenților ca sursă de finanțare, deși nu este un fenomen recent, este din nou în creștere și reprezintă un risc important la adresa stabilității financiare. Totodată, o posibilă reapariție a dezechilibrelor interne sau o creștere excesivă a creditării ar putea să genereze riscuri suplimentare la adresa stabilității financiare. Pe lângă politicile microeconomice adecvate, este esențială adoptarea unui set cuprinzător de instrumente de politică. Acesta ar trebui să cuprindă: (i) măsuri macroprudențiale, analiza bilanțului național și testarea la stres; (ii) mecanisme corespunzătoare de finanțare a schemelor de garantare a depozitelor; (iii) instrumente eficiente de soluționare și redresare; (iv) întărirea monitorizării acumulării de dezechilibre macroeconomice care pot afecta stabilitatea financiară, care implică disponibilitatea de adoptare de măsuri suplimentare în cazul în care este necesar și (v) cele mai înalte standarde posibile pentru implementarea reglementărilor internaționale privind combaterea spălării banilor. Stabilitatea financiară ar trebui să fie susținută de participarea Letoniei la mecanismul de supraveghere unic (MSU), care urmează să intre în vigoare în anul 2014.

Legislația letonă îndeplinește toate cerințele privind independența băncii centrale, interdicția finanțării monetare și integrarea juridică în Eurosistem. Totuși, ar fi benefică clarificarea prevederii din primul paragraf al articolului 43 din Legea privind Statutul Latvijas Banka, conform căreia Parlamentul din Letonia supraveghează Latvijas Banka, cu ocazia viitoarei revizuirii a prevederilor acesteia în vederea asigurării securității juridice.

